

"The very essence of a free government consists in considering offices as public trusts, bestowed for the good of the country, and not for the benefit of an individual or a party."
—John Caldwell Calhoun.

OPINION

Founded by Mahatma Gandhi in 1903.

Former Editor: Manilal Gandhi—1918-1956.

No. 33—Vol. LVII.

Friday, 21st August, 1959

REGISTERED AT THE G.P.O. AS A NEWSPAPER.
Price: FOUR PENCE

Luthuli Tells American Journalist Will Fight "Left-Wing Totalitarians"

STANGER, Natal, South Africa.

VICTOR RIESEL, an American journalist, recently interviewed Chief Luthuli on behalf of the "New York Mirror" and in the report we produce below got some important statements of policy from Mr. Luthuli.

In this little corner of Africa rests man's fate and the life of many an American boy.

For on this piece of earth treads the "outlawed" Chief

Kenya Has A New Political Party

NAIROBI, July 24.

TEN African elected members of the Kenya Legislative Council, six Indians, and one European, today announced their intention to form a new interracial party dedicated to the struggle for a "democratic Kenya," says the "Manchester Guardian."

But two of the Colony's most influential African members—Mr. Tom Mboya, general Secretary of the Kenya Federation of Labour, and Dr. Gikonyo Kiano, the Kikuyo leader—are not among the signatories.

Mr. Mboya denied, however, that there was any major split between him and the majority of African elected members. He had not signed the declaration merely because he disagreed with the way it had been

(Continued on page 228)

Luthuli, spokesman for nine million Bantus south of the Zambesi River. I drove here through miles of sugar cane fields to find him. He is a friend of the West on a continent where many seem eager to do a cash business with the Soviets. But he is in a special kind of exile.

He is under "ban." He has been now for a month. He will be for five years. He had not talked to a newsman since the government put the "Ban" on the chief. I was the first. The Chief chanced that. He is watched by the Special Branch, the secret police of the Union of South Africa. The "Ban" means he is in a prison without bars. He can live at home, but he must not go out of a 12-mile circle. His mail is watched. Telephone facilities are monitored. The "Ban," means he cannot talk to more than one person at a time. Two people would mean a meeting under the law and he is prohibited from addressing meetings, or going to one or making any political gesture—even if it means help to the West.

He walks alone or talks only to one person at a time. That is the law of this nation—exile to a living silence. The ban is reserved for those who talk politics the government doesn't like. The Chief did not talk politics. He talked about freedom. I hope that is not against the law.

I encountered the chief standing in front of a big gauge. I left my car and walked in the sun and called his name and shouted mine.

The chief of the Umvoti Mission Reserve Zulus grasped my hand. We went to the house of a friend. Suddenly a car sped into the yard. It was his friend driving in behind us, standing at a distance to make certain all was well. We were alone in a big room until it was time for tea. The friend stepped out until the cups were in place. Then we were alone again. The law was not broken. (Continued on page 228)

Todd Praises Welensky On Policy Change

THE Correspondent of the "Manchester Guardian" in the CAF reports that the leader of the Central Africa party, Mr. R. S. Garfield Todd, in a statement congratulated "those concerned upon the complete change in the Federal Government's attitude revealed by Sir Roy Welensky in London."

The Central Africa party welcomed the Federal Prime Minister's assurance, made in a B.B.C. interview that "he will not press the demand for dominion status next year, and that 1960 will now be a year not of crisis, but of discussions in which both black and white

will share." The attitude now adopted by Sir Roy, said the statement, called for considerable courage and would have significance to the degree in which his Government was prepared to support it by immediate broad action.

According to the Central Africa party, action should be taken along four main lines, which might set the whole Federation on a new way of co-operation among all races. The suggested measures were the immediate trial of all African National Congress detainees, revision of the Federal franchise to include many

(Continued on page 228)

OPINION

FRIDAY, 21ST AUGUST 1959

Congress Movement And Violence

IN our last issue we published a statement from the Congress Movement defining in the clearest terms possible the position of the alliance when it comes to violence. From the statement, there is no doubt that the Congress Movement is against violence. No sane man in a mixed society where race-consciousness is a dominant influence can advocate violence. For, to do that would be to fan passions which can never be controlled and whose ultimate effects none can always foresee with precision. The Congress movement is thus to be commended on its having made it clear beyond all shadow of doubt and in print that it is against violence.

Following upon this very definite stand we should like to see the Congress Movement translate its words as vigorously and as sincerely into deeds. In a previous editorial we drew attention to threats of violence or acts of violence committed by some members of the African National Congress. We then offered to identify the people involved because we were sure that they were making Congress policy capable of being misunderstood. That offer still stands and in view of the definite promise that disciplinary action will be taken against any breaches of the non-violent code, we think the public has the right to know if any step has been taken or is being contemplated against the transgressors to ensure that there is no repetition of the incidents referred to in our editorial.

Potato Boycott To Stop

ACCORDING to Press reports the sponsors of the potato boycott are going to call it off. This is a wise and realistic step to take. It shows growing maturity of thought and action on the part of the ANC which can only enhance confidence in its policies in the future.

Tactically, the ANC gains by calling off the boycott before it gets out of control; before there are signs that the boycott is tapering to an inglorious end. The race oppressor is left with the impression of a demonstration of strength while the people remain confident in their ability to influence events.

At the same time there are lessons which must be learnt. The African has shown his determination to bear great sacrifices in the fight to extend the area of liberty in this country. This opens up all sorts of possibilities and will call for clear thought, planning and responsibility on the part of all concerned.

One of the lessons the ANC has wisely learnt is that "status boycotts" are a better, more realistic and more

effective answer to apartheid's arrogance at this stage of the fight against race oppression. For this, South Africa has to thank Mr. Sobukwe who first popularised the idea of status boycotts. They are the most sensible form of demonstration against apartheid on given planes of action.

The Liberal Party has for some time now been known to be giving serious attention to the status boycott as one effective weapon against race oppression. It would seem that the status boycott provides one basic point where the three principal opponents of apartheid on the political plane are of one mind. It would do all concerned a lot of good if, when it came to launching the status boycotts, there was the closest co-ordination possible of activities:

Asians Win Battle With Wilkie's Circus

BULAWAYO'S Asian Civil Rights League boycotted W. H. Wilkie's Circus, which opened on 27th July, and urged other Asians throughout the Federation not to support it.

The League imposed the boycott because, it claimed, "the circus has gone back on its promise of last year to remove segregation in the seating arrangements at its public performances."

They alleged that last year, after representations by the League, Asians were allowed the same booking facilities as Europeans and were allowed to sit where they liked in the big top. Now they say Wilkies have re-introduced segregation.

Mr. Carl Fischer, a circus official, said: "The Asians saw me on Sunday morning in the middle of the circus field when the tent was going up. I am not used to discussing business under those circumstances. Asians have the same booking facilities at the circus as Europeans. But there is segregation as far as seating is concerned and we have no intention of making any change. If the Asians want to organise a boycott, that is up to them to decide. Some Asians managed to sit where they wanted last year, and that must have given them the impression that segregation had been removed."

On the opening night Bulawayo's Asian Civil Rights League boycotted the circus because of seat segregation and many stood outside the main entrances with anti-colour bar pickets. On Thursday an agreement was reached with circus management to lift the segregation but

Asians said that when they went to see the circus they were told that the seating arrangements were as before—they had the same booking facilities as Europeans, but segregation in the seating was not removed.

Mr. Naik, secretary for the Asian Civil Rights League, said: "The show will be boycotted throughout the Federation."

Wilkie's circus, now touring the Federation, has agreed "irrevocably" to lift the colour bar at its performances "in this and any subsequent tours it undertakes."

An agreement to this effect, drawn up in legal form, has been signed by circus officials and representatives of the Bulawayo Asian Civil Rights League, which launched an organized boycott of the circus when its tour opened in Bulawayo.

The agreement was signed in Gatooma on Saturday night, August 8. Wilkie's circus also agreed to issue a Press statement saying the no colour bar decision was taken as a result of peaceful demonstrations by Asians and Coloureds, and their "withdrawal of patronage."

In Bulawayo on Sunday night, Mr. R. K. Naik said: "I am very pleased at the outcome and I hope that other entertainment houses in the Federation, including the cinemas will follow suit. "We reached this agreement in a very cordial atmosphere," Mr. Naik said his organisation had had some support and encouragement in its campaign from European sympathisers.

Comment On Men And Events

Splits, Riots And Boycotts

By JORDAN K. NGUBANE

FIRST, there was the split in the ANC which brought into being the Pan-African Congress. Now has come the crisis in the United Party whose final outcome cannot be foreseen at this stage. In between there have been riots, boycotts and other demonstrations against race oppression. These are all clear indications that ten years of Nationalist rule have made a mess of the lives of people on both sides of the colour line.

We must be under no illusions about the basic cause of all these explosions. They are the now visible beginning of that disaster towards which apartheid has always led the country.

Take the splits. The PAC broke away from the ANC because it was convinced that the latter took a line against race oppression which was ineffective; which did not prepare the African people for freedom within the shortest time possible; which facilitated the humiliation of the Africans by those who sought to exploit our numbers to advance their own group interests. A militant organisation which rejected co-operation on humiliating terms which suited the other races and laid down its own terms, came into being as a result.

This marked a widening of the gulf dividing the races.

Nats Quarrel

Then came the explosions in academic circles in the ranks of Afrikaner Nationalism. Professor L. J. du Plessis was thrown out of the Party in the process. Japie Basson staged a near walkout of the Nationalist Party. Significantly enough, these stirrings, in the ranks of the truly faithful, centred around the colour policies of the Nats.

Now has come the great upheaval in the United Party. For a long time political observers warned that serious trouble was developing in this exclusive club of the complacent. In this first eruption Strauss was thrown to the wolves to preserve the unity of the different-minded. That lulled the ideological storms in the party for a while. Sir de Villiers Graaff emerged as the political darling of all sides who would lead the Party back to the old, glorious road of the best days of Smuts.

It soon became clear that although the Press spared nothing to build him up, the chap did not have the brains to reconcile the conflicting viewpoints on the attitude to take to the man of colour. He came up with that meaningless formula advocating

White leadership with justice. Not even the Press which backed him could interpret this principle in terms which could have valid meaning. In a race conscious society you cannot just have group leadership and, at the same time, be just. The two are incompatible. It was Graaff's unenviable task to reconcile the irreconcilable. The attempt was bound to flounder in the face of the growing pressure from the African side.

Warning

But a strong warning must be uttered here. The split need not necessarily mean a weakening of the United Party. On the contrary, the Right wing might be feeling—as Hopewell and Mitchell implied in Press statements—that now is the time to shake off the "liberals" possibly to pave the way for a new understanding with those Nats who are sick and tired of Verwoerd.

This, in itself, would not be a bad thing. Any move designed to destroy Verwoerdism, it would seem, is now a step in the right direction—even if it means a rapprochement between the Mitchells, the Japie Bassons and those Nats who voted against Verwoerd as Prime Minister.

While all this happens, there loom in the background the riots and, farther still, the spectre of the boycotts. The women's demonstrations have made a deep impact on White opinion and if they had been properly led and co-ordinated would have been a magnificent demonstration of growing political consciousness on the part of the African people.

This point about co-ordination is a very important one. Up to now the various political groups on the anti-apartheid side have shown an understandable timidity in identifying themselves with the women. But this attitude is as dangerously opportunistic and unrealistic as it is a clear invitation to disaster. It is quite clear that the women in Natal have a deep-seated grievance against the rulers; that feeling is so strong among them that they feel they must do something to get redress. They have taken the initiative

into their hands and up to now have conducted themselves in a highly commendable manner. But anybody who has seen them demonstrate can be under no illusions about what would happen, supposing some foolish Policeman rubbed them the wrong end.

Angry And Desperate

The women are untrained in non-violent methods; they are angry and desperate. For the anti-apartheid political groups to sit on the sidelines in this situation; for them to be neutrals is not only to show political cowardice—it is to show to the world that Swart's opponents are less determined than they claim to be. Above all, however, to sit at the back and cheer in muffled tones is to sacrifice the inexperienced women by doing nothing to give that type of leadership which would reduce the danger of violence. The ANC, the PAC and the Liberals need to take a clear stand and find a way whereby they can work with the angry women both for purposes of reducing the danger of violence as well as to enable the women to make the maximum impact on those they want to convince. Incidentally the women have shown, if the splits in the U.P. is any guide, that they have the potential to so shake the White community that even Verwoerd himself could be toppled off from the seat of the mighty.

This brings us to the boycotts. The way in which the potatoes were handled by the African community has brought to light a new factor—that the African is in mood to take drastic action against race oppression if given the right type of leadership. The women have taken the initiative and moved in their own way. I get the feeling, however, that while going to the Native Commissioners' offices is important as

indicating to the government in the clearest terms possible that we are sick and tired of the cruelty and hypocrisy of apartheid, the women could be persuaded to influence events more positively if they were told also that the next phase of the fight, if their wishes are not respected, will be to give up altogether certain items of food; to boycott every store in the country which discriminated against them because of their colour.

Danger

The present unguided women's demonstrations have the danger that they might play into the hands of the Mitchells who might try to use them for purposes of patching the rift in the United Party or of weakening the so-called rebels. In the end this can very well play into Verwoerd's hands and strengthen reaction. The political organisations which oppose apartheid need to intervene boldly, openly and help with advice and guidance which will reduce the potential of violence while canalising the anger of the women along more effective lines.

This is not going to be an easy task with the differences between the ANC and the PAC, to quote only two. There is need for a little more realistic flexibility a little more clarity on the real issues at stake. For example, although the PAC has been branded an extremist organisation, it is clear now—from the decision to use status boycotts—that the ANC too is taking up the extremist line. The truth of the matter, of course, is that there can be no moderates or extremists in a situation where the African is attacked for his race and colour. The flexibility called for will facilitate the co-ordination of plans, resources and action; give maximum strength to the opponents of apartheid and hasten the moment when Verwoerdism will be brought crashing to the ground.

Gramophone Records

MADE IN INDIA — AT HALF PRICE

4/6 EACH OR TWO FOR 8/3

Selected single numbers available from latest films.

Also Urdu Quawalis; Hindi: Religious, Ramayan, Arthi, Bhajan and Drama Sets.

Latest Gujerati Records: Only at 3/- each or two for 5/-

Available in Bhajan, Arthi, Garba and Comic Numbers.

MAIL ORDERS ACCEPTED — FREE PACKING SELLING FAST.

Write for detail specification, gladly supplied on application

NATIONAL RECORDS

18 Ajmeri Arcade, off Grey Street,
DURBAN. — Phone: 25628.

Kerala: Past, Present And Future

(From A Special Correspondent)

TWO years after it was voted to power the Communist Government in Kerala State met with an inglorious end. When the ministry assumed office, the Chief Minister declared that its aims would be to "put an end to the positions of strength from which landlords and capitalists were formerly able to bargain with the workers and peasants." It is the pursuit of these aims which has united a majority of the local people in angry and articulate opposition to Communist rule.

Any Government that assumes power in Kerala is faced with some unique problems. In this southwestern coastal strip of the peninsula, over 15 million people live in an area under 15,000 square miles. At a thousand for the square mile, the density is among the highest in the world. With a third of the land under mountain, lagoon and waterway, the pressure of population on cultivable land is even higher than would seem. The literacy is 40 per cent, much higher than India's over all average of 16.

It was only incidentally that the Communists set about to tackle Kerala's problems of high food prices, pressure on land and the growing number of educated but idle men. Their constant endeavour was to strengthen their party in the state, to dig in and then spread out. For in spite of a majority in the state Legislature, it was a Government elected on a minority vote of 35 per cent of the electorate.

The Indian Constitution guarantees equality before the law. But in Kerala some now became more equal than others. Nearly 250 criminal cases in which Communists had been implicated were withdrawn. The police were asked to support labourers and agricultural workers who, thinking that their kingdom had come, occasionally took the law in their hands and created a climate of insecurity which often verged on lawlessness. In order to undermine the position of "privileged classes" among land-owning Nairs, the Communists passed a land law. Christians form a substantial minority of the population. The Communists thought it was good tactics to divide and rule by winning over Hindus. So they passed an education bill for the control of private schools of which 2,300 were under Christian control—missionary or otherwise.

Attempts were also made to siphon off funds into party coffers through state trading. They bought boats at inflated prices—nationalizing water transport—from persons willing to pay a part to party funds. The Communists are also alleged to have added fictitious names to the rolls of registered voters. Persons

have been encouraged to register themselves as voters at two or more constituencies. For instance, in a single ward in Changanacherry, there were 750 voters in 1957. The latest electoral rolls show as many as 1,700 names.

This is not to suggest that there was nothing but evil in the education bill or other measures adopted by the Communist Government. School managers have been known to draw fantastic salaries and to appoint as teachers relatives with neither the qualifications nor the aptitude for teaching. Even trained teachers occasionally get a job only by paying a fee to the manager. Their career remains at his mercy, because he makes them sign an undated letter of resignation which will be pulled out from the files and made effective the moment a teacher does not behave as he is asked to do. He may be required to sign a receipt for a pay of 200 rupees a month even though he may in actual fact receive only 100. This practice helps the management committee to inflate the budget for permissible expenditure on the basis of which the State Government grant-aids schools. It was incidentally with a view to stopping such dishonest practices that the law was passed.

The undeniable fact remains, however, that the total result of Red rule in Kerala has been not to win friends but to alienate the sympathies of the majority of the people. The anti-Government feeling has in the last few weeks taken the agitational character of picketing near the schools which were to open last month with the beginning of the new academic year, of demonstrations near Government offices and of courting arrest as a protest measure. In this "direct action" to topple down the Communist Government, some 25,000 people found themselves behind the bars at one time or another.

The Congress party, which dominates the national government in all the other states, found itself drawn into the agitation as into a whirlpool. Many of its leaders in Kerala, who had been thoroughly disgraced as party bosses and members of

earlier Congress governments, thought it was a God-sent opportunity to rehabilitate themselves politically by joining in with this mass agitation.

There was also a danger that if these tactics of mass agitation were allowed to take their own course, the Congress party might find itself further isolated from the people who were determined to deliver the state from Communist rule. With certain reservations, therefore, Congress participated in the protest movement. It was accused by the Communists of using extra-constitutional and coercive methods and of creating lawlessness in the state in order to deny them the legal right to remain in power until the next elections.

Under the Federal Constitution, Mr. Nehru's central Government at Delhi can intervene and have the Communist Government in the state dismissed. But it has to be satisfied that there has been misgovernment, or breakdown of law and order or a threat to the security of the state. To the extent that the Congress party in the state has brought about this state of affairs, it can be accused of creating by unconstitutional methods a situation in which Delhi's interference can become imperative and justified.

If a government enjoying majority support in a state legislature can thus be forced out of power by a popular agitation and the central Government of the party controlling it can be remotely said to be excusing or encouraging such agitation, the way would then be open for the Communists to start similar popular agitations in other parts of the country. For there are other explosive issues: high prices of food in West Bengal, scarcity of sugar in Punjab, enhancement of rates for water supply from irrigation canals in Uttar Pradesh and Bihar and the denial of the demand for a unilingual state for the constituent populations of bilingual Bombay.

While convinced that the Communists have used the apparatus of the state and resorted to illegal or semi-legal tactics to shield its members while making life insecure for the rest, the central Government was reluctant to act firmly because of the serious implications of intervention. Whether or not the same is true on the international plane, this will be admission enough that it is difficult to co-exist with communism in India.

As a way out, Mr. Nehru had suggested that the Communists resign and there should be the democratic test of fresh elections. But the Communists were unwilling to oblige with midterm elections which they were likely to lose. They preferred to be dismissed and be crowned with martyrdom.

It is a tragedy for the people of Kerala that the Communists whom they voted to power after misrule by discredited Congress and Socialist leaders tried to pervert the administration for party ends rather than solve the basic problems facing the state. In the result, Kerala is likely to be torn by strife and feud for a long time to come. Now that the Communist Government is removed, all those who enjoyed its patronage and protection—some of them local hoodlums—will be exposed to the fury of popular ire. There will, therefore, be many attempts at paying off old scores and even personal violence.

It also remains to be seen if the various sections of the people—Christians, Muslims and Hindus, landlords and labourers, capitalists and trade union workers—who were united in opposition to communism will stand together and provide the state with a viable alternative government. What Kerala badly needs now is a healing touch which the local bankrupt leadership of the state is unable to provide and the national leadership is too busy to ensure. This is what makes both the continuation and the end of India's essay in parliamentary communism a sad and sickening chapter.

Phone 835-6786

P. O. Box 1549.

MASTER BROS.

(PTY) LTD.

WHOLESALE MERCHANTS & DIRECT IMPORTERS

HOUSE FOR KEEN CASH PRICES

33 West Street, JOHANNESBURG.

Why Prof. Keppel-Jones Left S.A.—III

SOUTH AFRICA has gone crazy. Its political and intellectual atmosphere is that of a lunatic world.

Standards that are ordinary currency of civilised Christian societies are now treated here as the marks of criminal conspiracy, dangerous to mention in public.

The most evil imagining of deranged minds are unctuously proclaimed as if their noble worth were self-evident.

We have been moving into this lunacy for many years. I must come back to its effect on myself. As the disease has crept on I have found myself progressively estranged.

If Africaner nationality meant this, as the Nationalists have claimed with monotonous persistence that it does, then I would have none of it.

If true South Africanism meant any compromise with this—not to mention swallowing it hook, line and sinker—I would have none of that.

Thus I was driven back to my ancestral British roots.

When I landed in England for the first time in 1929, as an undergraduate, I was a South African studying abroad.

When I went there a second time in 1946, I felt strongly the sense of belonging, and of my attachment to the pit whence I was hewn:

A third time, in 1953, I felt like a soldier arriving home on leave from the front.

In Canada, in the United States, even on the north bank of the Limpopo, I have had this experience of belonging, of being in my own world among my own people.

Back in the Union I have found, not indeed the land, but the apparatus of state, totally alien.

Loyalty

A conflict between South Africa and almost any Western country would now fail to arouse any South African feelings in me. The regime has proclaimed itself the enemy of everything that I love.

If it is this, and not any lingering colonialism, that has reawakened in me a British loyalty and has turned my resentment against the enemies of the monarchy, the British connection and the British elements, once deservedly prominent, in the structure of South Africa.

The notion of saluting Dr. Verwoerd as my President and regarding the Queen as a foreign potentate is, of course, grimly ludicrous.

But we are now separated from this ultimate humiliation by only a hair's breadth. The non-British and anti-British state is already in its essentials an accomplished fact. I cannot give my allegiance to it.

So I have found myself a citizen of a state which is altogether foreign to me, though it has imposed itself on a land which I love.

The state is embarked on a crazy course which I am certain is leading to destruction. But I am convinced, too, that when this regime is overthrown it will be succeeded by one equally foreign to me.

My wife and children share the feeling of alienation, and if we are blessed with remoter descendants we should not want to commit them to so dismal and unworthy a future.

Frustrated

My job is to train students. For what? I can give them some training in my particular academic discipline, but I am frustrated by the knowledge that if they assimilate this training they, too, will find no place in the South Africa that now is and that will be for as far ahead as we can see.

I feel deeply the call to work not only for the students, but for the country which they should be trained to serve. I can no longer train them to serve this one.

These reasonings have again and again brought me to face the moral problems to which they lead. Ought one not to endure to the end, even when the end is, humanly speaking, certain failure?

What of the great champions of the Christian faith who have stood firm against overwhelming odds? I think this analogy is not relevant.

The defence of the Christian faith would be significant and necessary even if there were only one Christian left. His apparent failure would not be a real defeat, because the Kingdom for which he fights is not of this world.

Last Bullet

Political battles are fought on a lower plane, where electoral majorities and physical power are indispensable weapons.

Even on this plane, it would be appropriate for an Englishman, a German or a Frenchman to stand by his nation to the last ditch and the last bullet.

Such nations are so woven by the strands of history that they have a kind of eternal value, and many centuries of changing fortunes have not yet shown even the most catastrophic of their defeats to be final.

But South Africa was a nation in the making. Nobody could die for it—as the Nationalists should be the first to admit—without having some general idea of what sort of nation was emerging from the process.

A decade of *kragdadigheid* has gone a long way to break the compound down into its component elements. Older and more deeply rooted loyalties have asserted themselves, and when I face the moral questions of allegiance and service I can only obey the call of an old loyalty, well tried in the crucible of history and in sure harmony with the fundamental values.

Allegiance

I have thought of the metaphor, not indeed of the rats (which have no moral obliga-

tion) but of the crew abandoning its ship.

But it cannot describe my action in leaving South Africa. The ship I am abandoning is not our own, but in enemy hands.

My need is not to change my allegiance, but to preserve it.

My idea of allegiance is inseparable from the values which I find embodied in the nations sprung from my own kin. The Queen is the head of quite a family of them, and I am going to the one in which she happens to be as I write these words.

My wife and I have been fortunate enough not only to visit but live and work in various countries of the English-speaking world; Taking everything into consideration, we have found Canada the most congenial and promising of them all, and I have accepted an appointment in Canada.

As a South African I could not turn my back on my British heritage. As a Canadian I shall not forget my South African heritage or experience either.

But there is this difference between the two situations, that the Canadians will not expect me to do so.

(Concluded)

Latest Gramophone Records Arrived

Mother India	6 Records	49/6
Pyasa	5 "	41/3
Dekh Kabira Roya	4 "	33/-
Abhiman	3 "	24/9
Janam-Janam Ki-Fere	5 "	41/3
Johny Walker	3 "	24/9
Ayodyapati	5 "	41/3

INDIA PRESS RECORDS

Tulsidas	5 Records	50/-
Pehli Jhalak	6 "	60/-
Halaku	4 "	40/-
Bahaar	2 "	20/-
Sarwan Kumar (Drama)	2 "	20/-
Loose Numbers Babul Barsat and Badal		30/-

Packing, Postage and C.O.D. charges 7/6 Extra.

Obtainable at Our Only Address:

BHARAT MUSIC SALOON AND BOOKSELLERS,

286 Grey Street, DURBAN.

U.S. Ambassador Arrives In Guinea

By Simon Malley in the "Chicago Daily News Service"

CONAKRY, Guinea.

THE arrival here of the first American Ambassador, John Howard Morrow, is considered by Guinean officials and the man-in-the-street as a major success of this young African republic's debut in international politics.

This was the impression also of foreign diplomats following the particularly warm welcome reserved for the 49-year-old Negro Ambassador.

Morrow presented his credentials over the weekend, the Associated Press reported.]

Independence was proclaimed by the National Constituent Assembly last October 2, five days after Guinea, alone of all France's 13 former African colonies, refused to join the French Community.

Consequently, many Guineans feared that to avoid irritating France, the United States would adopt a "cool attitude" toward the newly independent nation. **Cautious Policy Followed**

In fact, during the first few months, the U.S. Government

was accused by the Guinean Government of following a cautious and detached attitude while France staged a semi-boycott of its former possession.

Not only did Washington delay diplomatic recognition, said a highly placed Guinean official, but even after this formality was concluded its mission here was staffed by a single young officer.

"Moreover," he added, "the State Department seemed little disposed to grant us the economic aid and political support we needed. After the sudden departure of some 5,000 French administrators and technicians, we were in a complete mess."

But the Soviet bloc lost no time.

Within a few weeks, Guinea was swamped with technicians and experts from Russia, Poland, East Germany, Czechoslovakia and Communist China.

It was then that Washington reacted.

The appointment of Ambassador Morrow was announced

and a formal invitation extended to President Sekou Toure of Guinea to be the guest of President Eisenhower on October 26. During his visit to Conakry, last June, Joseph Satterthwaite, U.S. Assistant Secretary of State for Affairs, brought with him a promise of American aid which is now being negotiated.

Thus, as President Toure said his attempts to achieve an equilibrium between the two major blocs appear on the verge of success.

Morrow Task Is Complex

Nevertheless, the task facing Morrow poses complex problems, for it involves America's relations with France.

In the French view, the eventual success of the independent course chosen by Guinea threatens the future of the French Community for whose 12 African members Guinea represents a test case.

President Charles de Gaulle declared at Madagascar last month that the French Community excludes any form of national sovereignty. Most observers here believe that any consistent U.S. support to Guinea will create a basic conflict with French African policies.

They, therefore consider that the dilemma facing the West is serious and of far-reaching consequences.

As events have shown elsewhere, there are always others waiting to harvest the fruits of Western political failures.

Air India's Jet Training Under Way

AN intensive Jet training programme for Pilots, Flight Engineers and ground personnel has now begun at Air-India's Engineering School, Santa Cruz, Bombay.

Five Boeing experts from the Boeing Airplane Company, U.S.A., are already in Bombay instructing A.I.I. Pilots, Flight Engineers and ground personnel on fuel systems, landing gears surface controls and electrical power systems of the Boeing 707-Intercontinental, world's fastest and largest long-range jet airliner.

Teams of A.I.I. Flight Crew and Engineering Personnel are already in the U.S.A. and U.K. for training and certification for Jet operations.

Three more Boeing experts are expected to arrive in Bombay shortly to conduct further training courses.

India's Largest Insurance Company At Your Service

The
New India Assurance
Company Limited

SOLE REPRESENTATIVE IN THE UNION OF SOUTH AFRICA

RUSTOMJEE JALBHAY RUSTOMJEE

140, Queen Street, DURBAN.

FOR SERVICE AND SECURITY
CONSULT US FOR

EVERY TYPE OF INSURANCE

P.O. Box 1610.

Residence: 111 Eleventh Avenue,
DURBAN.

Phones:

Office: 25845

Residence: 36413.

India Letter

(From Our Own Correspondent)

P.S.P. Congress Alliance

POLITICS is a baffling game. Much as one would like to agree that it is the last refuge of a scoundrel, one cannot accept this rather harsh statement because saints and sinners are equally represented in Indian politics. And now, recent trends have indicated the presence of another category of politicians—the confused, undecided opportunists.

The P.S.P. seems to have quite a large number of such men. While in one State (Uttar Pradesh) P.S.P. leaders are vehemently criticising the Congress and are willing to oppose tooth and nail all that the Congress does; in another State (Kerala) leaders of the same party are having talks for an alliance with the Congress merely in order to oppose the Communists. The end seems to justify the means here. It is laudable that the Communist Party must be opposed, but how can the P.S.P. side with a political party to which it is so allergic elsewhere?

Talks between the Kerala Congress chief, Mr. R. Sanker, and the State's P.S.P. leaders indicate an alliance between two rival parties.

Mr. Sanker said on August 13, that his discussions with the Praja-Socialist and other leaders of Kerala recently on elections in the State had not resulted in any concrete proposals.

Replying to a question, Mr. Sanker said: "Basically, it has been a greed that the Congress should co-operate with the other parties for purposes of the elections. The degree of co-operation could be decided after proper consultations with the Congress High Command."

The charges and counter-charges continue in Uttar Pradesh. However, the Socialist Party attempts to discredit Congress have not borne any fruit. It is doubtful whether the P.S.P. can do anything where the Socialists fail.

The Socialist leader, Mr. Raj Narain, alleged in an adjournment motion which he sought to move in the U.P. Vidhan Sabha that the 98 Congress M.L.A.s who had submitted charges against Dr. Sampurnanand were being "terrorised" by the Government.

The Speaker, Mr. A. G. Kher disallowing the motion, ruled that, if the charges were true, the members concerned should bring them to the notice of the

House. These could form the subject of a privilege motion but not of an adjournment motion.

Misfortunes After The Floods

Some weeks ago I wrote about the devastation spread by heavy rains and consequent floods. The story is the reverse now in some parts of India.

From Assam came reports of additional misfortunes after the floods. Bamboo is flowering in the hilly tracts of Assam, especially in the Lushai Hills, and that presages famine in the State this year. The tribesmen know from experience—apart from superstition—that bamboo fruit attracts rats and makes them breed so rapidly as to become a menace to food crops.

The rat invasion has started in the Lushai Hills and one can already see the lengthening shadow of the approaching famine. The rice crop will ripen a month hence but villagers have written it off. There is nothing the peasant can do to save it.

It is now impossible to buy a single grain of rice in the Lushai hills. The fortunate few who have a reserve will not think of selling it, once they have seen the bamboo flower.

In Izal, the headquarters of the Lushai Hills, rice of a poor quality brought from Silchar sells at Rs. 40 a maund. In Lunglay, the second biggest town in the district, the position is even worse. Assam, with a deficit crop thinned by recent floods, can do little to help the people of the Lushai Hills. Nor can they burn bamboo forest to avert a famine for fear of losing new thickets.

In Bombay State, recently by floods, where crops were destroyed, certain areas have been left deprived of enough rains. This sounds ironic, but Nature has her own way of behaving which passes ordinary human comprehension.

Scanty rains in many parts of Ahmednagar district have

perturbed farmers as the early kharif crops are fast withering and the sowing of crops in other parts has not been undertaken so far.

Except for Akola and Sangamner talukas rainfall has been poor all over the district. The rice and bajra crops in these two talukas are promising. Prices of fodder and milk have risen steeply in most areas.

Punjab's Gurudwara Problem

The Punjab has always been a turbulent State, and now the battle is on for the control of the vital Gurudwara Prabandhi Committee which the Akalis have dominated so far. On the result of the elections to that body will depend the future and prosperity of the State. The Akalis are capable of creating a lot of trouble and if they continue to rule the same religious body of the Sikh community they will continue to disrupt the administration of the State and spread fear in the Punjab.

There are good signs that the Akalis will be ousted from power before long. Giani Kartar Singh who recently founded a rival body called the Panth Sevak Dal has mustered enough strength to have full confidence

that Master Tara Singh, the Akali dictator, will be routed for the Gurudwara elections.

All the anti-Tara Singh groups, except the Communists, have decided to form a joint front to inflict a final defeat on the Akali leader. Giani Kartar Singh has accused the Master of identifying the Panth with himself. He said that the Akali leader had always prospered on agitation and had created a fear psychosis among the Sikh community.

It is gratifying to note that enlightened Sikhs in the Punjab are now beginning to see through the Akali game and would refuse to be duped and longer. The three unions which have decided to put up a joint front are Malwa Akali Dal, Dashmesh Dal and the Panth Sevak Dal. The three organisations will form a central board which would select candidates for the election.

DRY RED CHILLIES

Gross 33lbs Bags for 51/- Cash Accounts will be opened on receipt of two satisfactory references, and it is recommended that the first order be accompanied by Cash.

MAARMANS (Pty) Ltd.

Box 26. Phone 128,
BRITS. Transvaal.

B-I

Sailings Between East African Ports Karachi And Bombay

S. S. Karanja due 29th Aug. Sails 4th Sept.

PASSAGE FARE TO KARACHI OR BOMBAY

First Class	single	without food	£92-0-0
Second "	"	"	£60-15-0
Third "	"	"	£31-10-0
Ordinary			
Non-Vegetarian	£4-13-0		Special £10-18-0
Vegetarian	£4-4-0		£9-15-0

For further particulars apply to—

Shaik Himed & Sons (Pty.) Ltd.

390 Pine Street,
Telephone 20432,

— Durban.
Tel. Add. "KARAMAT."

Indian Currency Declared Illegal In Tibet

(From Our Own Correspondent)

AFTER having violated and destroyed the spirit of extreme cordiality and friendship that prevailed between India and China the Communist regime has now taken another step in contravention of the spirit of the agreement of 1954 which fathered the ideals of Panch Shila. In an order the Chinese authorities have declared Indian and Tibetan currencies illegal in Tibet. Reports are not indicative of the fact whether the order has been enforced yet or not.

This step will further harass the few Indian traders still left in Tibet. In the past few months there have been reports that the Indian traders there could not get transport for their goods, their goods were being frozen and India's trade in general had suffered considerably. India's imports had sharply declined from Rs. 15 lakhs in February to Rs. 2 lakhs in June and export from Rs. 10 lakhs to Rs. 3 lakhs. That is not all. India's trade agents in Tibet found their work more and more difficult. Representations made to the Chinese in Lhasa and with the Govern-

ment in Peking had failed to evoke satisfactory replies.

The Chief Minister of Uttar Pradesh, Dr. Sampurnanand, had given a clear picture that the trade had dwindled ever since the Communist had assumed control of Tibet. The trade is customarily conducted by Bhotias on this side of the border. The Communist Government seems to be determined to discourage trade with India and Bhotias are faced with great difficulties. The Uttar Pradesh Government is taking steps to rehabilitate such traders, a few of whom are on the verge of starvation.

This is yet another step in the direction of the breach of friendship between India and China. A few more steps of a similar nature would only result in proving that 1954 agreement is but a farce that has been reduced to a value less than the paper on which that agreement was signed. Political observers have expressed the hopes that before the situation deteriorates any further, India will take steps to reassess her relationship with China.

Todd Praises Welensky On Policy Change

(Continued from front page)

thousands of Africans who wished to share in government and who possessed the ability and judgment to do so, a new economic deal for Nyasaland, and collaboration between the Governments in an all-out effort to remove such restrictions as were based upon race and colour.

If Sir Roy Welensky would use his undoubted ability and courage to establish a non-racial democracy in the Federation the Central African party would support every constructive measure he might inaugurate.

In an editorial the "Guardian" comments: The Prime Minister made in the Commons an important declaration which ought to have been made long since. He made it clear not only that there is no question of advancing the Rhodesian Federation to "Dominion status" as a result of the 1960 talks but that this

would not be done until the Protectorates of Nyasaland and Northern Rhodesia have reached the stage of full self-government in their internal affairs. He said:

The Government would not withdraw its protection from Nyasaland and Northern Rhodesia in the short run, and in the long run the policy would be to advance them to full responsible self-government. Then they will dispense with our protection and stand on their own feet as components of the Federation... Only then would the whole Federation go forward to full independent membership of the Commonwealth.

If this had been said with the weight of the Prime Minister's authority a year ago, even six months ago, it might have saved us from many troubles. Better late than never.

Luthuli Tells American Journalist Will Fight "Left-Wing Totalitarians"

(Continued from front page)

We talked about Africa. The Chief had been General President of the African National Congress until recently. Then there had been a split. A group called the Africanists had splintered—attacking him because he was a moderate and because he was for working with white forces and because he was opposed to the "nationalist" concept of a vast Pan-African giant state.

"I will work with all forces," the chief said. "How long do you think we will offer ourselves as slaves? I will work for a sharing of power. But if the time comes when we have power and a left wing totalitarianism takes over, I will not work with it. I will fight it or step down."

I spoke of the danger of violence in a land where the Bantu (the word for all Africans) outnumbered the whites nine million to three million. The answer came swiftly.

"I am here under ban, he retorted. "Leaders who replaced me have each been put under ban. There are those who agitate our people. Soon there will be no moderates to counsel our millions. Many of those in the villages will see that their lead-

ers have been silenced. They might listen to unwise voices. They could stir in anger. Who knows what can happen. There are so many of them."

We Drank Our Tea

I asked if he would have another. He laughed and said certainly. "I am a Zulu, you know."

A Zulu always takes another, he explained. Then first in Zulu and then in English, he quoted an old proverb of his tribe:

"Never pierce a man once, always strike him twice."

In this little corner of Africa, 10,000 miles from Broadway, it is difficult to believe that Main Street America knows not of Chief Luthuli. So much of Main Street's fate is tied to him. All Africa is watching his nine million Bantus, most of whom are Zulu. If they rise without his restraining hand while our friend is under ban, all Africa will be aflame below the Sahara. Out of such chaos, only the Kremlin could profit. Russia's gold bullion is more dangerous than its lead bullets. But the men who could stop this, our friend and his friends are under "ban."

Kenya Has A New Political Party

(Continued from front page)

brought forward—he felt pressure for constitutional changes should be put first.

Dr. Kioko took a similar stand, adding that he wanted definite proposals on land and education before he signed.

New Party's Aims

The new party will be known as the Kenya National party. It will work for a democratic Kenya in which every citizen will enjoy rights of equal citizenship, equal economic opportunities, and guaranteed rule of law. The statement said the concept of partnership or multi-racialism only perpetuated racial or tribal differences and was not the answer to Kenya's problems. A common electoral roll was the "acid test" of political democracy in a plural society such as Kenya's. It also called for "systematic and positive" examination of the land problem non-segregated education, and "democratization" of all local gov-

ernment bodies and the Civil Service.

In the Legislative Council today Kenya's acting Chief Secretary, Mr. Eric Griffith-Jones said the Government would accept proposals for the formation of non-racial political parties on a nation-wide basis subject to "proper and sensible precautions." The Government was still against purely racial political parties as proposed by Africans. He was replying to the debate on a motion demanding an end of the emergency so as to allow the formation of national parties. —Reuter.

R. VITHAL

Bookkeeping, Writing up Sets of Books, Balance Sheets, Income Tax Returns.

Contact No. 12 Barklys Arcade, 38 Market Street, Cor. Diagonal & Market Sts. Johannesburg. Phone 33-1854.

Sadistic Thrashings Terrify Children

(From "Contact" Correspondent)

BLOEMFONTEIN.

FROM time to time children in Bloemfontein find themselves before magistrates charged with minor pilfering from market stalls, begging in the streets, annoying white motorists or perhaps committing a nuisance at the municipal market by importuning white women to allow them to carry their baskets.

The crime may often be as trifling as romping on the pavements near the market, thus causing 'obstruction' to well-fed farmers and well-loaded housewives in a hurry to get home with their abundant purchases.

It is customary for magistrates to sentence such unhappy delinquents to cuts with a light cane. So far as can be gathered the number of cuts ranges between 3 and 12.

Recently a child, grey with fright and hunger, broke a window but could not prove that he did so by mistake. He received a sentence of 4 cuts. Miscreants who purloin a bicycle pump or a tin of jam may get as many as 12 cuts.

It has not been beyond the imagination of the South African Prisons Service to devise a method of carrying out the corporal punishment ordered by the Courts on these poor children caught up in the social squeeze of Bloemfontein. A batch of probably about a dozen youngsters shivering with fright in summer and both cold and fright in winter, are assembled in a room. Most warders are tall, strong and athletic in appearance and to the whimpering group of children on the point or being inhumanly caned, such executioners must look indeed frightening. No wonder the children whimper long before the first swirl of the cane is heard aloft.

The first child receives the first lash and he screams—but he is not to receive the balance of his due just yet—that is reserved and he is passed on to the back end of the queue. Another child is brought forward by strong arms and he receives his first searing cut. He too, is passed on to the end of the queue. The "Devil's Parade" goes on—each child sees each other receive cuts with a stout cane inflicted on the

bare skin of each of the other crying boys, most of them not yet in their teens. Those with the fewest cuts awarded by the magistrates are done first and they stand in a corner, still witnessing the torments of those who have not paid the full price for lapsing through hunger or some other tragic cause.

Ultimately the last out has been inflicted on the child with the longest sentence and all are ejected from the jail, still weeping chattering with fear. Let it not be thought that the cane comes down with a mild schoolmasterly swish. No: the wardens do not do things that way when dealing with their 'landegenote' who happen to be darker. The jail official is invariably a powerful man and he bends to his task with manifest determination if not sadistic glee. When he lashes he lashes. Civilian observers who have witnessed this cruel performance are often too sickened to speak of what they have seen. They are haunted in their sleep and prefer not to confess that they have allowed themselves to be witnesses to such bestiality.

.....
 Qualify quickly for a £2000 a year career, by home study. Write today for the free book "The Direct Way to Success" in Accountancy, Secretaryship, Costing, Banking, Municipal Services, Building Societies, B. Com., Degree, through the School of Accountancy, backed by 50 years successful educational service. Write to The School of Accountancy, P.O. Box 4592 (Z) Johannesburg; and at 8th Floor, Mansion House, 12 Field Street, P.O. Box 1865, Durban, Phone 2-4068.

BOOKS FOR SALE

Mahatma Gandhi (Last Phase)	1	12	0
Political Philosophy of Gandhiji	18	0	
My Experience with Truth	15	0	
Women and Social Injustice	7	6	
Discipline of Non-Violence	1	6	
Indian Home Rule	1	0	
Sarvodaya	5	3	
Truth is God	2	6	
Christian Missions	5	9	

Obtainable From:

"Indian Opinion,"
 P. Bag, Durban,
 Natal.

BOOKS OF GREAT SUCCESS TO YOUR FUTURE IN BUSINESS

JUST ARRIVED

Commercial system of cutting—fully detailed with diagrams of garments for you to cut any fashion	32/6
Easy cutting—packet size	25/-
Fashion in Blouse, Choli, Punjabi Sari with detailed style for women	4/6
Ramayan in English Valmiki	36/-
Prince Ajoyada—Story of Ramayan ...	12/6
Women of India—in their Beauty-Duty, with their customs—fully illustrated	27/6
Hindu manners, customs and their ceremonies—A Book of Details and Duties	35/-
Hindu Marriage and family in India ...	28/6
The Yoga System of Health—By Yogi Vithaldas Illustrated	22/6
Upanishads in 4 complete volumes ...	£5-10-0
Mahatma Gandhi in Pictures of New Light	£5-10-0
Heaven Lies Within Us—a book about your future in this Life	125/-
Indian Cookings, Sweets, Pickles, Curry Khadi and Khichadi etc., etc.	12/6

D. ROOPANAND BROS.

PUBLISHERS AND BOOKSELLERS

Phone 20707. (Est. 1932) P.O. Box 2524.
 85 VICTORIA STREET, DURBAN.

Cable & Tel. Add. HARGVAN.

Phone 29368

P. Hargovan & Co. (Pty.) Ltd.

Earthenware Pickle Jars 3 Gallons 12/6 each F.O.R. Durban
 Fresh First Grade Green Ginger 1/2 per lb. " "
 Fresh First Grade Garlic 2/- " " "

Cash with order only.

P. O. BOX 1250.

155/7 Warwick Avenue
DURBAN.

BOOKS FOR SALE

The Bhagavadgita—Radhakrishnan	11	6
Ramayana—Rajagopalachari	5	0
Eminent Americans—J. T. Sunderland	7	6
Christian Missions—M. K. Gandhi	5	0
Selected Letters I—M. K. Gandhi	1	0
A Discipline For Non-Violence—R. B. Gregg	1	6
Towards New Education—M. K. Gandhi	2	4
Sarvodaya—M. K. Gandhi	5	3
Indian Home Rule—M. K. Gandhi	1	6
Public Finance And our Poverty—J. C. Kumarappa	2	6

Obtainable from:

"INDIAN OPINION,"
 P. Bag, Durban, Natal.

THE QUEENSLAND INSURANCE COMPANY LIMITED.

(INCORPORATED IN 1886 IN NEW SOUTH WALES)

TRANSACTS ALL CLASSES OF INSURANCE
Fire - Marine - Accident

Consult:

MISS TEHMI SORABJEE RUSTOMJEE
SPECIAL INDIAN REPRESENTATIVE,

106 MANSFIELD ROAD, - - - DURBAN.

P. O. Box 476. - - - TELEPHONES 47453 & 47888.

BOOKS FOR SALE

THE DELIVERANCE (A picture of the palpitating life of the joint family)	4	6	INDIAN CHRISTIANS	-G. A. Natesan	7	6
INDIAN STATES' PROBLEM (Gandhiji's Writings and Utterances)—M. K. Gandhi	10	0	SEVEN MONTHS WITH GANDHI	-Krisnadas	12	6
FOUNDATIONS OF PEACE (Critical study of the conditions which precipitated two world wars—K. T. Shah)	16	0	A RIGHTEOUS STRUGGLE	-Mahadev Desai	2	8
DELHI DIAY—Gandhiji	10	0	NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR			
A SURVEY OF RACE RELATIONS (1934-54)	5	0	Vol. I.—M. K. Gandhi		15	0
A PROPHET OF THE PEOPLE			NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR			
-T. L. Vaswami	8	6	Vol. II—M. K. Gandhi		14	0
KRISHNA STORIES			FROM YERAVDA MANDIR			
-T. L. Vaswami	7	6	-M. K. Gandhi		1	0
A VISION OF FUTURE INDIA—K. G. Mashruwala	2	0	GANDHIANA—D. G. Deshpande—(A Bibliography of Gandhian Literature)		5	0
SOVIET ATTITUDE TOWARDS CHINA			GANDHI-JINNAH TALKS (Text of Correspondence and other relevant matter)		2	6
Facts And Facts—Stanley Powell	5	0	PILGRIMAGE FOR PEACE—Pyarelal		12	6
AMONG THE GREAT (Conversation with Romain Rolland, Mahatma Gandhi, Bertrand Russell, Rabindranath Tagore and Sri Aurobindo)—Dilip Kumar Roy	23	0	TO STUDENTS—M. K. Gandhi		6	0
TWO HISTORICAL TRIALS IN RED FORT			BAPU—Marry F. Barr		4	0
-An account of the trial of the Officers of the I.N.A.	14	0	COMMUNAL UNITY—M. K. Gandhi		25	0
WHY CRIPPS FAILED (Documented account from the Indian Nationalist point of view)—M. Subrahmanyan	2	6				
FAMOUS PARSIS	7	6				

Obtainable from:

'Indian Opinion,'

P. Bag, Durban, Natal.

અમેરીકન ખબરપત્રીની આંખે

ઓક અમેરીકન ખબરપત્રી શોધા વખત પર ચીફ હુથુલીને મળ્યા હતા અને એમની સાથેની વાતોનો હેવાલ એને "ન્યુ યોર્ક ટીમ્સ"માં છાપ્યો હતો. આ હેવાલ અમે પણ છાપીએ છીએ કારણ એમાં ઘણી અમત્યની વસ્તુઓ છે.

"આફ્રિકાના એક ખુલામાં ચીફ હુથુલી રહે છે જે નેવુ લાખ આફ્રિકનોના નેતા છે. ઠેરડીઓના ખેતરો માંથી પક્ષાર ઘડને હું રટેંગર એમને મળવા મથો હતો. આ દેશમાં બ્યારે બીજા ઘણા ડેમ્યુનીસ્ટ તરફ વલણ રાખે છે ત્યારે આ એક એવી વ્યક્તિ છે કે જે પશ્ચાત્તના ભોટો સાથે મીતતા રાખે છે. છતાં એમને નબર ડેદમાં રાખવામાં આવ્યા છે.

બધા એક મહીનાથી એમના ઉપર "એન" મુકવામાં આવ્યા છે અને આ "એન" પાંચ વર્ષ સુધી ચાલશે. સરકારે એમને "એન" ક્યાં ત્યારથી એ ડોષ ખબરપત્રીને મળ્યા ન હતા. હું પહેલાં હતા. મને બોલાવવામાં પણ બેખમ હતું પણ ચીફ હુથુલીએ વાધો ન ઉઠાવ્યો. ચીફની બધી હાથ ચાલ પર દક્ષીણ આફ્રિકાની સી.આઇ. ડી. પુરી દેખરેખ રાખે છે; આ "એન" નો અર્થ એ છે કે એમને ખાર માઇસ

ના વીસ્તારની બહાર ન નીકળવું, એમની ટપાલ પર નબર રખાય છે. અને ટેલીફોન પર વાત કરે તો તે પણ ટેપ થાય છે. એમને મળવા એક થી વધુ માણસ ન બંધ થકે. કારણ એથી વધારે હોય તો દક્ષીણ આફ્રિકા ના કાયદા મુજબ એ મીટીંગ બની જાય અને એમને મીટીંગમાં જવાની કે બોલવાની મનાઈ છે. આ "એન" તો શકત જે ભોટો રાજદારી ક્ષેત્રમાં વધારે પડતો બામ લેતા હોય છે અને જે અર્દોની સરકારને પસંદ નથી એને માટે છે. અમે તો સ્વતંત્રતાની વાતો કરી હતી. અને આશા રાખુ છું કે એ સરકારના કાયદાની વિરૂદ્ધ નહીં હોય.

હું પહેલો ત્યારે ચીફ એક મોટા મરાજ પાસે ઉભા હતા. મારી મોટર મુકી હું એમની પાસે ગયો, અને ઝાળખાણુ આપી. અમે તેમના એક મીત્રને ઘેરે મયા અને એક મોટા

ઓરડામાં બેસી વાતો કરી. અમે આફ્રિકા બારામાં ઘણી વાતો કરી. ચીફ આફ્રિકન ડેમોસ્ટ્રા પ્રમુખ છે અને ડેમોસ્ટ્રા ડેટલાક સભ્યો હાલમાં તેવાથી છુટા પડી મયા છે કે જેઓ વધારે નેશનાલીસ્ટ વિચારના છે. અને માને છે કે આફ્રિકા આફ્રિકનો મારેજ હોવું જોઈએ. આ બધા પ્રશ્નો અમે વિચાર્યાં હતા.

"હું બધા સાથે સ્વતંત્રતા મેળવવા કામ કરવા તકમાર છું. કારણ હવે યુલામીથી અમે યાકી મયા છીએ." એમ ચીફે કહ્યું, "હું એમ છવ્યું છું કે બંધાને સમાન હક મળવો જોઈએ પણ જે એવો વખત આવશે કે બ્યારે અમને હક મળશે પણ એ હકનો ડેમ્યુનીસ્ટો દુર ઉપયોગ કરશે તો હું એમની સામે હડીશ."

મેં એમને પુછ્યું કે આ દેશ મયા ૩૦ લાખ ઓરડાઓ સામે ૯૦ લાખ આફ્રિકનો છે ત્યાં બળવાનો ફટલો ભય છે!

જવાબમાં એમને કહ્યું કે, "મારા જેવા બધા નેતાઓને "એન" ક્યાં છે. મારા પછી પણ આવેલા બધા જાને "એન" ક્યાં છે. અમારામાં ડેટલાક છે કે જે બધા લોકોને ઉશ્કેરે છે અને એમને સમજવનાર ડોષ નહીં હોય. લોકો જોશે કે એમના નેતાઓને મુપ કરી મુક્યા છે. કદાચ એ લોકો ઉશ્કેરાઈ પણ જાય અને ગુસ્સે પણ નથી. ડોલો ખબર છે શું યશે."

અમે આ પીધી. મેં એમને પુછ્યું કે બીજો કય લેશે? હરતા હરતા એમને કહ્યું "બર લકચ, હું કુલુ છુ એ તમે જાણો છો ને."

કુલુ હમેશા બે વાર લે. સમજવતા એમને કહ્યું કે એમનામાં એક કહેવત છે કે "માણસને ખંબર એકવાર નહીં બોકવું, પણ બે વાર બોકવું."

આફ્રિકાના આ એક ખુલામાં રહે- નારી આ વ્યક્તિને અમેરીકામાં બંદુ ઝાણા ભોટો ઝાળખે છે એ જરા આશ્ચર્યજનક વસ્તુ છે અને તેમ છતાં અમેરીકાનું હીત એમના હાથમાં છે. બધાની નબર ૯૦ લાખ આફ્રિકનો પર છે. જે ચીફ પર 'એન' છે તે દરમીયાન એના આફ્રિકન લોકો ઉશ્કેરાઈને બળવો કરશે તો આખા દક્ષીણ આફ્રિકાની ખાક બની જશે.

કસોડી માત્ર સગની નથી થતી. પણ સાથની જેમ દરેક સદ્યુજોની કસોડી થાય છે. એમાંથી પાર ઉતરવાનો એક જ માર્ગ છે તે તે સદ્યુજોને વળગી રહેવાનું અને કસોડી માંથી પાર ઉતરાય ત્યાં સુધી ધીરજ રાખવાનું છે. —ચિંતક

શિક્ષકોની સાચી પ્રતિષ્ઠા

(સ્વીરાંકર મહારાજ)

મુજબમાં એક વખત મને પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકો મળ્યા. એમણે મને કહ્યું: "મહારાજ, આજે સમાજમાં અમારી શિક્ષકોની પ્રતિષ્ઠા નથી." મેં કહ્યું, "તમારા વિવાર્ધા તમને ચાહે છે?" એમણે કહ્યું: "હા, એમ તો અમને જોઈને ખાંડા યઈ જાય છે." "ત્યારે તમારે શું જાણ્યું છે?" "બીજું તો કંઈ નહીં પણ અમારો ડોષ ભાવ પુછવું નથી. સમાજમાં અમને ડોષ બોલાવવું નથી." "તમારે એવા યવું છે?" "હા." "એક વખત યઈ જુઓ. નાક દાખશે કે મોહું ઉઘાડશે." શિક્ષકો માટે પોતાના વિવાર્ધા એ એમની ઉપાસનાની મુર્તિઓ છે. એમની એ સેવા એ એમની પુન છે. એમનો ગ્રેમ એમની મુડી છે. આ પવિત્ર આદર્શના સેવનમાં જ શિક્ષકોની સાચી પ્રતિષ્ઠા સમાયેલી છે. પણ શિક્ષકોને એનું માન ન હોવાથી નહીં પ્રતિષ્ઠાના લોભમાં તણાય છે તે ઉવટે કેશું પ્રાપ્ત કરી શકતા નથી. પ્રતિષ્ઠા ડોષની આપી અપાતી નથી. એ તો કતબખાલનમાંથી સ્વાભાવિક રીતે નીપજનારી વસ્તુ છે અને એ જ સાચી પ્રતિષ્ઠા છે. શિક્ષકો આ સાચી પ્રતિષ્ઠા મેળવવા પ્રયત્ન કરે તો?

(સંપાદક-મનમોહ જી. પટેલ. 'લોકજીવન'માંથી.)

“ઇન્ડિયન ઓપિનિયન”

શુક્રવાર તા. ૨૧ ઓગસ્ટ, ૧૯૫૯.

કોંગ્રેસની ચળવળ અને હિંસા

આ મારા ગયા અંકમાં અમે કોંગ્રેસ પક્ષનું બહેર ચણેલુ એક નિવેદન છાપ્યું હતું જેમાં એને ઘણી ચોખ્ખી ભાષામાં હિંસા અને હલલકનો વિરોધ કર્યો હતો. આ નિવેદન પરથી એમ જણાય છે કે કોંગ્રેસ હિંસા પસંદ કરતી નથી, કોઈ પણ નિઝાઈ વ્યક્તી અહીંની ભત્તીલેદ નીતીનો અનુભવ કર્યા પછી હિંસાનો પ્રચાર કરી નહીં કરે. કારણ તે બહુ છે કે એ માર્ગ પસંદ કરવાથી એવો મોટો ખળવો ફાટી નીકળશે કે જેને કોઈ સંસ્થા કે વ્યક્તિ પછી કાબુમાં નહીં રાખી શકે. અને એને અંત ઘણેજ ખરાબ હશે. આથી કોંગ્રેસે જે હિંસાનો ચોખ્ખી ભાષામાં અને લેખીત બહેર વિરોધ કર્યો છે એ અમારી નજરે ઘણું સ્વચ્છ પગલુ ભયું કહેવાય.

આ સારા પગલા પછી હવે અમે માનીએ છીએ કે કોંગ્રેસે આ વહેતા મુકેલા વિચારો અમલમાં મુકવા નોંધએ. થોડા વખત પર અમે અમારા અગ્રણીઓમાં જણાવ્યું હતું કે આફ્રિકન નેશનલ કોંગ્રેસના કેટલાક સભ્યોએ હલલકમાં ભાગ લીધો હતો. અથવા સાથ આપ્યો હતો. તે વખતે અમે એમ પણ કહ્યું હતું કે જરૂર પડે તો એ સભ્યો કોણ છે એ પણ અમે બતાવી શકીએ તેમ છીએ.

અમે અમારા એ કથનને હજી પણ વળગી રહ્યા છીએ. કોંગ્રેસે પોતાના નિવેદનમાં જણાવ્યું છે કે જો કોઈ પણ સભ્ય મારા મારીમાં ભાગ લેશે તો એમની સામે સખત પગલા લેવામાં આવશે. આને લીધે અમે એ બહુજા માંગીએ છીએ કે આ સભ્યો જેઓ એ થોડા વખત પર હલલકમાં ભાગ લીધો હતો એમની સામે કોંગ્રેસે સીસ્ત ભંગના શું પગલા લીધા છે કે જેથી બહેર જનતા નજુ કે સબ શું કરવામાં આવે છે અને ફરી યાછા એવા કાર્યમાં સાથ ન આપે.

બટેટાનો બોયકોટ બંધ પડવાનો છે

જાઓમાં આવેલા ખબરો સુજળ એમ જણાય છે કે બટેટાનો બોયકોટ બંધ કરવાનો વિચાર ચાલે છે. અમને લાગે છે કે આ ઘણું અકલ વાળુ પગલુ છે. આ બતાવે છે કે આફ્રિકન નેશનલ કોંગ્રેસ ઘણી ગંભીર વિચારણા પછી પગલુ ભરે છે. અને તેથી લોકોની એનામાં શ્રદ્ધા વધતી જશે.

આ બોયકોટ કાણ બહાર ભય તે પહેલા એને બંધ કરવાથી આફ્રિકન નેશનલ કોંગ્રેસને ઘણો ફાયદો થશે. કારણ જો બહુ વખત સુધી ચાલે તો ભય છે કે લોકો એનાથી કંટાળીને છોડી દેશે. આ બોયકોટથી જે અગત્યની વસ્તુ સિદ્ધ થઇ છે. એક અંક કે, સરકારને ખીનગોરાઓમાં કેટલુ ખળ છે એ ખબર પડી ગયું છે અને ખીલુ એ કે, ખીન-ગોરાઓને પણ પોતામાં કેટલી શક્તી છે એ ખબર પડી ગઈ છે.

આ સીવાય આપણે હજી ઘણું શીખવાનું છે. આફ્રિકન લોકોએ બતાવ્યું છે કે તેઓ સ્વતંત્રતાની લડતમાં ઘણો ભોગ આપવા તઇયાર છે. આથી નેતાઓએ આનો લાભ લઇને સાવચેતી અને સમજ પુર્વક કામ લેવું નોંધએ.

હવે પહેલું પગલુ આફ્રિકન કોંગ્રેસને એ લેવાની જરૂર છે કે “સ્ટેટસ બોયકોટ”, એટલે આફ્રિકનો સાથે સહયતાથી વસ્તુનું, એ ચળવળ વધારે અનુકુળ અને અગત્યનું સાધન છે. આપણી લડતમાં, આ અગત્યના પગલાની પહેલ માટે દક્ષિણ આફ્રિકા શ્રી. સોલુકવેને આભારી છે.

ઘણા વખતથી લીબરલ પક્ષ પણ આ સ્ટેટસ બોયકોટ શરૂ કરવાને વિચાર કરી રહ્યું હતું. આથી એમ જણાય છે કે ત્રણે એપાર્ટહેડની વિરોધી સંસ્થાઓ આવા બોયકોટને સાથ આપવા તઇયાર છે. આથી અમે એમ ઇચ્છીએ છીએ કે જ્યારે આ બોયકોટ અમલમાં મુકવામાં આવે ત્યારે ત્રણે પક્ષોનો બરોબર સંપુર્ણ સાથ મેળવી લેવો નોંધએ.

કેનીયાના રાજકારણની સમીક્ષા

કેનીયાના રાજદારી ક્ષેત્રમાં બાવિ સત્તાની વહેંચણી અને ટોરવણી અંગે આફ્રિકનો અને યુરોપીયનો વચ્ચે અજમાહ ચાલી રહ્યો છે.

આને પરીણામે નવી નવી પાર્ટીઓ રચના પા છે એવી એક યુનાઇટેડ પાર્ટી હમણા રચના પા છે. આ પાર્ટીની પોલીસી છે કે હજુ ઘણા લાંબા સમય સુધી કેનીયા ઉપર બ્રીટીશ સરકારની સત્તા રહેવી નોંધએ, અને તે બાદ જુદી જુદી ભત્તિઓના હકકનું સંરક્ષણ કરવું હોય તો એ સત્તા જવાબદાર માણસોના હાથમાં સોંપાવી નોંધએ.

આફ્રિકન બહુમતીના હાથમાં જ સત્તાની લમામ સોંપી દેવી એમ કહેવું એ મુખાઇ છે. ધીમે ધીમે રાજદારી અનુભવ મેળવી-તેમાં સારી રીતે આગળ વધવા સીવાય તેમ સારી રીતે જળવાઇ ને ધડાપા સીવાય સત્તાની મામણી કરનારાં સ્ટેટમેન્ટ કરવાં એ હઠાપણુ બધું નથી—અને તેથી આ બધી રીતોનો આ પાર્ટી વિરોધ કરે છે. આ ભત્તની મામણી ગેરરસ્તે ટોરવનારી અને બારે કટુતા ઉભી કરનાર છે.

આ પાર્ટી એવો ઠાવો કરે છે કે તે પ્રમાણીક યુરોપીયન મતનું પ્રતિનિધિત્વ ધરાવે છે. પાર્ટીનું સ્ટેટમેન્ટ જણાવે છે કે ધારાસભા અને કાઉન્સિલ બોર્ડ ખીનીસ્ટર્સ બરખાસ્ત કરવી. મામડાંની બધી જમીન લાભતીવળગતી ભત્તિઓ ના હાથમાં રહેવી નોંધએ, મીઅસ્કુલો ચલાવવી શક્ય નથી કારણ જુદી જુદી ભત્તિઓનાં જીવનધોરણુ કે ડેળવણી અને સંસ્કારોમાં મોટો ભેદ રહેલો છે. આ પાર્ટીનું પોલીસી સ્ટેટમેન્ટ જણાવે છે કે પાર્ટીમાં બધી ભત્તિ-આવાળા સભ્ય થઇ શકે છે પણ હજુ સુધી તે એક પક્ષ ઐશીયન કે આફ્રિકન સભ્યનો તેમાં ઉદ્ભેષ્ય થયેલો નથી.

ત્યારે ખીલુ માણુ હવે આફ્રિકનોમાં પક્ષ રાજદારી પાર્ટીઓ ઉભી થવા માંડી છે. મી. ટોમ ખોયાની આફ્રિકન સભ્યોની રાજવાહી પાર્ટી સાથે કેટલાક આફ્રિકન સભ્યોએ જળી નવાં જુથ ઉભાં કર્યાં છે. અને કેટલાક કેનીયા નેશનલ પાર્ટીમાં ભળી થયા છે. આમ આફ્રિકન રાજદારી ક્ષેત્રમાં પણ રાજદારીઓ જુદા જુદા કેમ્પોમાં વહેંચાઇ થયા છે.

મીડીંગમાં ભંગાણુ નવી મીધ કેનીયા નેશનલ પાર્ટીની બહેર સભા નધરાખીમાં દેસાઇ મેગોરીયલ હોલમાં મળી હતી, તેમાં બારે ઘોંઘાટ યતાં એ માંગી પડી હતી.

એ પાર્ટીના ચેરમેન મી. મુલીરા તથા જોરા સભ્ય મી. કુકે, તેમ ઐશીયન સભ્ય મી. એ. ખી. ભમીદારે તથા મી. મુખમી એ સભામાં બાવણુ કરવા હોવા થયા પણ સભામાં ઘોંઘાટ મચતાં તેઓને કોઇએ સાંભળ્યા નહિ અને તેથી તેમને એસી જવું પડ્યું.

સંપુર્ણ કાળી સરકારને શું કરે?

દક્ષિણ વિસ્તારના આફ્રિકન સભ્ય મી. ટોવેટે મી. ટોમ ખોયાની પાર્ટીને જવાબ આપતાં જણાવ્યું હતું કે કેનીયા નેશનલ પાર્ટીમાં જોડાએલા આફ્રિકન સભ્યો ઉપર આક્ષેપ મુકાય છે કે તેઓએ તેમની ભત્તિનો દોહ કર્યો છે; આમ કરી અમે સંપુર્ણ કાળી સરકાર સ્થાપવાની શક્યતા ઘૂળ માં મેળવીને છીએ આ વાત ખરી છે. કારણ અમારે તો એવી સરકાર ચહીં નોંધએ છે જે કેનીયાના બધા નાગરિકો ની બનેલી હોય. કેનીયાને માટે ગર્વ લેનાર આફ્રિકનો, ઐશીયનો અને યુરોપીયનોએ પોતાના કાર્યથી બતાવી આપવું નોંધએ કે તેઓમાં રામદેખ નથી તેઓ દેશને વધુ આગાદ અને સુખી કરવાના પ્રયાસો કરે છે.

કેનીયા નેશનલ પાર્ટી દેસને હાલના રાજદારી જોટાળામાંથી મુક્ત કરી શકે. ખોયા-જોર્ડાન પાર્ટી આફ્રિકન સભ્યોને આ પાર્ટીમાંથી પોતા ના જુથમાં ધસડી જવા માગે છે અને આ રીતે અન્ય ભત્તિઓ ઉપર આફ્રિકન વચરવ ઠોકી ખેસાડવા તે પોતાનું જુથ બળ વધારવા માગે છે. પણ આવાઓ સાથે હું બળી શકું નહિ. આ પાર્ટીએ ખોયા-જોર્ડાન જુથના મતને માન આપ્યું હતું છતાં તેમણે પોલીસી સ્ટેટમેન્ટ ઉપર સહી કરી નહિ અને બહાનું કાઢ્યું કે આગામી જોળમેણુ સમક્ષ રજુ કરવાના મુદ્દામાં આખી પાર્ટી એકબિત સાય છે કે કેમ તે અમારે પ્રથમ જોવું છે. કાળો રાજવાદ અમર સહેદ રાજવાદ સારો નથી. કેનીયા નેશનલ પાર્ટી કોઇપણ એક ભત્તિની સત્વોપરિતામાં માનતી નથી. કોઈ એકભત્તિ આ રીતે આંહ રહી શકે નહિ એમ માઈ માનવું છે.

રાજકીય પક્ષો અને ધારાકીય પ્રજાસત્તાક

(શ્રી અણ્ણુ ગાંધી)

(ગમના આમલકા અંકથી આણુ)

એક સાચા પ્રજાસત્તાક દેશમાં જુદી જુદી વિચાર સરણી ધરાવતા વિરોધી પક્ષો હોય તે દેશ માટે ઘણું સારું ગણાય છે. છતાં આ બધા પક્ષોના વિચારો અને અમલમાં મુકવાની નીતિ ભલે જુદી જુદી હોય પણ તેમના બધાં જુદાં જુદાં હિતો હોય તે એ કે દેશના સૌકાની પ્રગતિ અને સૌકાનું વિકાસ થાય તે માટે તેમને સહયોગ આપવો જોઈએ.

આ જોતા જુદા જુદા રાજકીય પક્ષો દેશ માટે ઘણાં જુદાં જુદાં આપણે જાણીએ છીએ કે રાજકીય પક્ષોમાં ઘણી ગંદકીઓ ભરી છે અને આથી ઘણાં જાનમાલ પશુ યામ છે. આ જોતા નેતાઓએ ઘણી સાવચેતી અને દુશીધારી રાખવાની જરૂર રહે છે નેથી કુસંપ અને જાનમાલ ન યામ. વળી સાચી અમલમાં તે એ છે કે તેઓએ એવું કાંઈ પણ નહીં કરવું જોઈએ કે જેથી દેશનું અર્થનુષાંઙ્ગ અથવા દેશને કંદોડી રચીતીમાં મુકી દે.

દોઢ માટે તે વધુ આવશ્યક છે કારણ તે એક એવી પ્રજા છે કે જેને સૌકાઓ જુદી યુવાઓ દેશની પોતાની આઝાદી હુંક વખત પર મેળવી છે. અને તેથી પ્રજાસત્તાકના મૂળ ઘણાં હિંમત અને જાળવવાનું નથી થયા.

કોંગ્રેસ, પ્રજા સોશ્યાલીસ્ટ પક્ષ, કમ્યુનિસ્ટ પક્ષ અને જન સંઘ પક્ષ આ ખાસ મોટા પક્ષો હોઈને અસ્તીત્વ ધરાવે છે. આ શિવાય ખીજા ઘણાં નાના નાના પક્ષો છે જેવા કે, દોઢ મહાસભા, મુસ્લીમ લીગ, રામ રામ્ય પરીષદ, સોશ્યાલીસ્ટ પક્ષ અને ફોરવર્ડ બ્લોક વિગેરે. આ જતાવું હું કારણ કે મારે જતાવવું છે કે દોઢ કેવી પરીસ્થિતિમાં છે. આ બધા પક્ષોએ હોઈને પ્રજાસત્તાક સરકારને કંદોડી રચીતીમાં મુકી છે.

હોઈને પહેલી યુદ્ધથી વખતે ૧૪ અખીલ દોઢ અને ૮૯ પ્રાંતિય પક્ષો ઉભા રહ્યા હતાં. પરંતુ ખીજા યુદ્ધથી માં ફક્ત ૪ અખીલ ભારતીય પક્ષો અને ૮૯ પ્રાંતિય પક્ષોએ ભાગ લીધો હતો. કારણ કે ખીજા પક્ષોને જનતાને સાથ મળ્યો નહોતો. સરકારે નકકી કર્યું હતું કે જે પક્ષને ત્રણ ટકા મત મળે તે પક્ષને યોગ્ય ગણાવે.

બધા પક્ષો ઉભા હતાં પણ કોંગ્રેસને દરમી ન શક્યા. આ જોતા એવા વિરોધી પક્ષો કે જે જીતે તો સરકાર રચાવી ન શકે તો તે દેશના પ્રજાસત્તાક માટે ભય જન ગણાય. આ કારણ સર તેમજ કોંગ્રેસ અને ખીજાં બનેલા જતાવે જોતા દરેક દોઈને દુરંદુર છે કે તેને એવું વર્તન અને વિચારો રાખવા કે જે પ્રજાસત્તાકને ઉત્ત કરે અને દેશને ભયમાં ન મુકે.

દરેક રાજકીય પક્ષે સાથે મળી કામ કરવું જોઈએ અને તેમાં જ દેશનું હિત છે. અને તેજ જતાવી શકશે કે દેશનું જાળ કેટલું છે. દેશ એક રક્ષ છે અને પક્ષો તેના ડાળ પાંખડા છે. જેમ રક્ષ માટે ડાળ પાંખડા જરૂરી છે—જે ઘુબ ધીંચ ન થયા હોય તો,— તેમ દેશ માટે પણ અમુક પક્ષો જરૂરી છે. પણ જેમ બધા ડાળ પાંખડા જો તે દીશમાં હોય પણ યડનેજ વળગી ઉભા હોય છે તેમ પક્ષો પણ દેશને વળગેલાજ હોવા જોઈએ. નહીં તો યડ અવાજ જાય અને રક્ષ પડી ભાંગે. ઘણીવાર વધી મચીલા ડાળ પાંખડાને છાટવા કે કાપવા પડે છે તેમ પક્ષોને પણ સાફ સ્વેક કરવા જરૂરી હોય છે.

અનાથ આશ્રમની નવી સમેતી

અનાથ આશ્રમનો વહીવટ સારી રીતે ન થતાં હોવાથી હમણાં એક નવી સમેતી સ્થાપવામાં આવી છે. આ સમેતીના પ્રમુખ ડો. ખોરસોદ જીવવાલા છે અને મીસ ઝુબેદા મીઠાલ મંત્રી છે. આ. જે. ખી. પટેલ ડ્રેઝરર છે. આ ઉપરાંત ઉપ પ્રમુખો અને કમેટી સભ્યો પણ યુદ્ધમાં આવ્યા છે. દોઈનેમાં ઘણી જરીખી પસરેલી હોવાથી એકઠી અને જરીખી નિવારણ માટે એક સમેતી ડો. કીલ્ડા કુપરના વડપણ નીચે થોડો વખત પર નીમાઇ હતી. તે સમેતીની કેટલીક મેટા મળ્યા પછી અને વાટાઘાટો પાં બધાંયું કે અનાથ આશ્રમનો વહીવટ ઘણો ખરાબ ચાલી રહ્યો છે. આથી નવી સમેતી નીમાઇ છે.

હમણાં દરેકોએ જેમ ફોક્સામા આશરો મેળવે અને આંધળા અંધાશ્રમમાં અને વિધવાઓ અને જાળકો વાહલક વેલકેર

સંસ્થામાં તેમ અનાથો અને ખેકારો માટે અનાથાશ્રમ હોવું જોઈએ.

આ સંસ્થા એક ફંડ ઉભુ કરવાની છે. ડ્રેઝરર ડરખન ઇન્ડીયન અનાથાશ્રમ સમેતી C/O 437 Smith Street, Durhan. જેઓ નાણા મદદ કરવા છવ્છે તેઓએ નાણા ઉપરે સરનામે મોકલવા.

જાણવા જોગ રોગાણુ-યુદ્ધ

રોગોના જવાણુઓથી યુદ્ધ લડવાની વાત વચ્ચે સંભળાઇ હતી. વચખાળા માં અણુ-યુદ્ધના ધમસાણમાં એ વાત દખાલ ગઇ છે. પરંતુ વિવિધ રાષ્ટ્રો એ અંગે 'સંરક્ષણને' બહાને તખધારી ઝો કપો જ કરે છે. અમેરીકા, ઇંગ્લંડ, રશીયા, કેનેડા અને ખીજા કેટલાક યુરોપીય દેશોમાં એ કામ ચાલુ છે.

હાઇડ્રોજન બોમ્બને પડે રોગાણુ-યુદ્ધના મૂળ સિદ્ધાંત બધા જાણે છે. જે કાંઈ સંશોધન ચાય છે, તે જો જવાણુઓને દુરમન પ્રજામાં, પોતાને તુકસાન ઝોણું ચાય તે રીતે, શી રીતે ફેલાવી શકાય, એ અંગે જ છે.

ફેલ્યારી મદિને કેનેડાને બે વેઝાનિકો ડો. ઝોક શિશોલમ અને સર રોળર્ડ વોટસન-વોટ જો બે જણાંએ એ અંગે ની કેટલીક ચોંકાવનારી જાતખી બહાર પાડી છે.

ડો. ચિશોલમ જણાવે છે કે, રોમ ના જવાણુ વડે લડવાના યુદ્ધ માટે, ગાણુસજ્જને ભયંકર જવાણુઓ એકઠા કર્યા છે. તેમાંનું ખોટુસિનસ રોકસિન એવું અસરકારક છે કે, તેને અડનાર કે આસમાં લેનાર દરેક જણને તે કલાકમાં જ મારી નાખે છે. અને પાછું ૧૨ કલાકમાં તો તે હડી જાય છે ('એકિસાઇઝ' થઇ જાય છે); એટલે હમણાખેારને થોડા વખત યાદ ત્યાં આવવામાં કશું જોખમ જ રહેતું નથી. તે એટલું કારણ છે કે, તેના ટાપ ઝોંસ યોગ્ય રીતે ફેલાવવામાં આવે, તો આખી દુનીયાના દરેક જણને મારી નાખવા પુરતા થઇ પડે.

સર વોટસન-વોટ જણાવે છે કે, આ બધા જવાણુઓ હાઇડ્રોજન બોમ્બ કરતાં પણ વધુ ભયંકર છે. કારણ કે હાઇડ્રોજન બોમ્બ તો અમુક અતિ તવંખર રાષ્ટ્રો જ જતાવી શકે, ત્યારે આ બધાં ભયંકર જવાણુઓ તો નાના કે કંગાળ દેશો પણ પોતાની પ્રયોગ-લાખાઓમાં તારવી શકે.

—'યુ આઉટલુક'

વગર રોને મરણુ

સીડી કાઉન્સિલને ઘણીવાર કહેવામાં આવ્યું છે કે ખીન-ગોરાઓ માટે બસ રેંક જુના ટેરટોંગ ક્રાઉન્ડમાં કરે. પણ તેમના મગજમાં આ વાત નથી આવતી.

હેલા કેટલાક માસો દરમ્યાન વોર-વીક એન્યુ અને લેલીસ સ્ટીટના ફોર્સીમ રસ્તા પર ૧૨ અકસ્માનો બસ અથવા કાર નીચે ચગદાઇને થયા છે કે જે મરણુ વગર મોતના કહી શકાય.

બસને પકડવા અંજો માયાપર જાસોટ લઇને અને છેકરાઓ સાથે તે રસ્તાઓ ઝોળાંજે છે. રોજના લખભગ દખરો માણસો બસને લપધોગ કરે છે અને તે આ રસ્તો ઝોળાંજી ખીજનેસ એરીયામાં આવ જવ કરે છે. અને ખરીદી યાદ પાસંલો સાથે ઉતાવળા લાઇનેમાં પહેલો નંખર મેળવવા પાછા વળે છે. આ જાણુ જોતા જુનેા ટેરટોંગ ક્રાઉન્ડ ઘણું યોગ્ય રથળ ગણાય પણ સીડી કાઉન્સિલને ખીન ગોરાઓના જવનની દરકાર છે ખરી?

ઘણા તો કાઉન્સિલના ભાકુતો પણ છે અને કામ કરવારા પણ છે. આ બધું છતાં અવાજ વગરના ખીન-ગોરા ઝોને હાદ આપવાનું ડરખનના ગોરા સોખને જાનખી નથી જણાવું.

હમણા જ આવેલો હિંદનેા આલ
વસ્થા જાંધ આચલ

સીધી આચલ ઠરવાથી અમારો આલ સસ્તો અને આરો હોય છે. અંગે તે ખીજા આલ સાથે સરખાવેા.

અગરખતી :
નાઈટ કવીન :- બા તોલા ૪/- ડઝન, સુવંધ રાખી બા તોલા ૪/- ડઝન અમેટી ૧ તોલા થી. ૧-૦૬ ડઝન, સ્ટીમર નં. ૪૪૪ ૩ " ૮/૬ ડઝન વસ્તી (પ્રત્યેક પકીટમાં અતરની શીશી સાથે) , તોલા શી ૧૫-૦ ડઝન કેરમ બોર્ડ : રબર કુશીન અથવા સાદા સાંદો આલ હોઈને બનાવટના ૬૫/૧૦.૦ પ્રત્યેકના કુકી અને સ્ટાયકર અને ખાસ રમતની માટીનીઓ સાથે. કેશ બોર્ડર સ્વીકારણુ.

સી. ઝો. ડી. ઝોર્ડર નોંધવતા ૨૫ ટકા ડીપોઝીટ લેવામાં આવશે.

ઝો. કે હુસેન એન્ડ સન્સ

૨૨૬ કવીન સ્ટ્રીટ, ડરખન, બોક્સ ૨૨૬૮, ફોન ૨૭૭૪૮/૯.

અંધારણીય બળવો મેં ચોકાયે છે:—રાજજી

શ્રી. સી. રાજગોપાલાચારીએ અનુદાવાદમાં લાલ દરવાખના મેદાનમાં બજેલી તા. ૪ના જંગી સભામાં ભોલતાં જણાવ્યું હતું કે "સ્વતંત્ર પક્ષના આકારની, જે ચળવળની મેં શરૂઆત કરી છે તે હાલની સરકારની નીતિ-જોની સામે "મળરા" સમાન છે. મારો બળવો, અંધારણીય બળવો છે અને મને જે આવકાર મળી રહ્યો છે તે પ્રાસાદનજનક છે."

તેમણે ભારપૂર્વક કહ્યું કે "પૈસાદાર માનવીઓના હિતના રક્ષણને માટે મેં સ્વતંત્ર પક્ષની સ્થાપના કરી છે એ વાત બીકકુલ સાચી નથી. જે કાંઈ એમ કહેતું હોય કે આ ચળવળ માત્ર પૈનાપાત્રો માટે છે તે માનવો કે તે તમારી બનાવટ કરે છે. દહીકતમાં હું તો અમીર અને અરીબ તમામ વર્ગોને માટે કાર્ય કું છું. જેમ અમીર અને અરીબે સ્વતંત્રતાના આસિઆસ પશુ લેવા જોઈએ.

તેમણે કહ્યું કે અરીબોના હિતને માટે અમીરો પાસેથી મેં નાણાં પ્રાપ્ત કર્યા છે એ વાત સાચી છે. આખરે જેઓ આ ચળવળ માટે નાણાં ખર્ચવા તૃપ્તાર હોય તેમની પાસેથી નાણાં લેવા તે જોઈએ જ.

તે ક્ષણે ચળવળ બંધ કરીશ

તેમણે કહ્યું કે નુતન પક્ષની સ્થાપના કરતાં અમારે મેં લાંબો સમય સુધી રાહ જોઈ હતી અને જ્યારે મને લાગ્યું કે રાષ્ટ્રને વિધવંસ થતો બચાવવાનો સમય પરિપક્વ થયો છે ત્યારે જ મેં આ ચળવળનો પ્રારંભ કર્યો છે. સામ્યવાદી રાષ્ટ્રોની નકલ કરવાની નીતિ જે સમગ્ર સરકાર બંધ કરશે અને હાલની નીતિઓમાં પીડેદહ કરશે તેજ હાથથી હું મારી ચળવળ બંધ કરીશ, પરંતુ મને લાગે છે કે કેમ્પે પક્ષ અને સરકાર એટલા બધા ઉડા ઉવરી બધા છે કે તેઓ પોતાની નીતિને પડતી મુકનાર નથી.

યુવાનોની ચળવળ

વૈષાલ્ય રાજની તીજિ શ્રી રાજગોપાલાચારીએ કહ્યું કે ધીરીશ સરકાર સામે લાગ્યું સરેલું હતું. પરંતુ હાલની

સરકાર સાથે લડવું મુશ્કેલ છે કારણ કે તે આપણી પોતાની સરકાર છે. આપણી સરકાર સામે હું કવી રીતે લડી શકું? આ સરકાર સામે લડત આપવાને માટે અને લોકમત જાગ્યત કરવાને માટે મારે સમગ્ર રાષ્ટ્રનો પ્રવાસ કરવો પડે અને એ કાર્ય આ વયે મુશ્કેલ છે, આથી હું યુવાનોને આ ચળવળ આમળ ધવાવવા અપીલ કરું છું. સ્વતંત્ર ચળવળ એ "વૃદ્ધ પુરુષોની ચળવળ" નથી, પરંતુ યુવાનોની ચળવળ છે અને શાશ્વત યુવાનોની આક્રમક, વૃદ્ધોની સલાહ લઈને તેમણે આ ચળવળ આમળ ધવાવવાની છે.

રાષ્ટ્ર વિરોધી સામ્યવાદી પક્ષ

"ભારતના સામ્યવાદીઓ કેરળમાં પહેલી જ વાર શુલ્ક કરી ભેડા છે એવું કંઈ નથી. છેલ્લાં ૩૫ વર્ષોનો ઇતિહાસ પુરવાર કરે છે કે, ભારતના સામ્યવાદીઓએ રાષ્ટ્રવિરોધી બળો સાથે જ હાથ મિલાવ્યા છે. સામ્યવાદીઓ અંગ્રેજો સામેની કેમ્પેસની લડતને પ્રત્યાધાતી તરીકે જાળખાવતા, અને ગાંધીજી અને ખીબ નેતાઓને શાશ્વતવાદીઓના અને મુડીવાદીઓના મિત્રો તરીકે વર્ણવતા એ દહીકતની હું સૌને યાદ આપું"

પ્રજન સમાજવાદી નેતા આચાર્ય જે. ખી કૃપાલાણીએ તા. ૩ જીના નવી દિલ્હી ખાતે એક જાહેર સભામાં ભોલતાં સામ્યવાદીઓની રાષ્ટ્રવિરોધી વલજુની રૂપરેખા આપતાં ઉપરના શબ્દો ઉચ્ચાર્યા હતા.

આચાર્ય કૃપાલાણીએ વધુમાં જણાવ્યું કે, મેં આપણી પોતાની સરકાર છે. આપણી સરકાર સામે હું કવી રીતે લડી શકું? આ સરકાર સામે લડત આપવાને માટે અને લોકમત જાગ્યત કરવાને માટે મારે સમગ્ર રાષ્ટ્રનો પ્રવાસ કરવો પડે અને એ કાર્ય આ વયે મુશ્કેલ છે, આથી હું યુવાનોને આ ચળવળ આમળ ધવાવવા અપીલ કરું છું. સ્વતંત્ર ચળવળ એ "વૃદ્ધ પુરુષોની ચળવળ" નથી, પરંતુ યુવાનોની ચળવળ છે અને શાશ્વત યુવાનોની આક્રમક, વૃદ્ધોની સલાહ લઈને તેમણે આ ચળવળ આમળ ધવાવવાની છે.

યું હતું કે સામ્યવાદીઓનાં મુળ રશિયામાં પડ્યા હોવાથી ૧૯૩૦માં સમાજવાદીઓને એ પક્ષ સાથેના પોતાના સંબંધો કાપી નાંખવા પડ્યા હતા.

મહાત્મજીના પ્રારંભમાં રશિયાએ હિટલર સાથે કરેલા કરારને સામ્યવાદી પક્ષે આવકાર્યો હતો, અને શાશ્વત ધીરનની તરફેણ કરી હતી.

ત્યાર પછી આચાર્ય કૃપલાણીએ

કહ્યું કે, કેમ્પેસ જ્યારે ૧૯૪૨માં 'હાઈ ડ્રોડો'ની લડત ઉપાડી ત્યારે એ જ સામ્યવાદી પક્ષે આપણી લડતનો વિરોધ કરતાં કહ્યું હતું કે, કેમ્પેસ નાઝીઓને આ રીતે મદદ કરે છે. આ યુદ્ધાંતરું કારણ એ હતું કે રશિયા પર ત્યારે હિટલરે આક્રમણ કર્યું હતું. ભારત ના સામ્યવાદી પક્ષે ત્યારે રાષ્ટ્રીય લડતની વિરુદ્ધમાં ધીરનને મદદ કરવા કહ્યું હતું.

કેરળનો સવાલ પ્રેમ અને શાંતીથી ઉકેલાયે નથી

શ્રી વિનોબાજી

આ ચાર્જ વિનોબા બાવેએ તા. ૪ના શ્રીનગર ખાતે પ્રાર્થના સભામાં પ્રવચન કરતાં ખેદ વ્યક્ત કર્યો હતો કે કેરળનો પ્રશ્ન પ્રેમ અને શાંતીથી ઉકેલાવામાં આવ્યો નથી. કેરળમાં વિવિધ બાજુઓને દોષ દેવા કે તેમને જવાબદાર લેખની ઝોનો કશો અર્થ નથી કારણ કે બધી જ બાજુઓએ વતોએએ અંશે ખોટું કહ્યું છે.

જમીન મળી છે. આચાર્ય બાવેએ ૨૨મી મેથી કાચ મીર રાજ્યની પદ્માત્રા શરૂ કરી હતી. અત્યાર સુધીમાં તેઓ કૃષુ, ઉચ્ચમુદ્ર જલ્લાઓમાં કૃપા છે. કાશ્મીરની ખીજુ ના વિસ્તારમાંથી વિનોબાને ૬૨ એકર જમીન જુદાનમાં મળી છે.

મને દુઃખ તો એ થાય છે કે વિવિધ બાજુઓએ નિઠાર્યાંથી રાજકીય લડતમાં ધસકાય છે.

દેશના કેટલાક અન્ય ભાગોની જેમ કેરળની અસાંતિ એ વધારે પડતી વસ્તી, જમીનની જુખ અને બેકારીતું પરિણામ છે.

વિનોબાએ અમેરીકાના પ્રમુખ આઈ ઝનહોવર અને રશિયાના વડા પ્રધાન કુશ્રોવ વચ્ચેની સુચિત મુલાકાતના સરસ સમાચારને આચકાર્યા હતા.

જુલકાળમાં સચાટો પાસે નહોતી એટલી પ્રચંડ સત્તા લોકશાહીમાં રાજકીય આગેવાનો બોગવી રહ્યા છે. મારી નવરચનામાં મારું ધ્યેય તો જનતાની સત્તા વધારવાના પ્રયત્નો કરવાનું છે; જનતાની સત્તા વધે તો પ્રેમ, સમજ અને શાંતીના બળો ય મજબુત બને.

અમેરીકન-પાકીસ્તાન લશ્કરી કરાર નો ઉલ્લેખ કરતાં વિનોબાએ કહ્યું કે અમેરીકાએ પાકીસ્તાનમાં લશ્કરી ચાંચાં જમાવ્યા છે અને તે દેશ ઉપર વર્ચસ્વ છે. છતાં પાકીસ્તાન કહે છે કે એ આઝાદ છે. જે એ આઝાદી હોય તો યુલામી ઢાને કહેતી તેજ હું જાણ્યો નથી.

આચાર્ય વિનોબા બાવેને કાશ્મીર રાજ્યમાંથી અત્યારસુધીમાં ૬૪૦ એકર જમીન મળી છે અને તે દેશ ઉપર વર્ચસ્વ છે. છતાં પાકીસ્તાન કહે છે કે એ આઝાદ છે. જે એ આઝાદી હોય તો યુલામી ઢાને કહેતી તેજ હું જાણ્યો નથી.

આર. વીક્રલ ૧૨ બાકી આઈડે, ૩૮ માર્કેટ સ્ટ્રીટ, કોરનર ડાયગોનલ અને માર્કેટ સ્ટ્રીટ, બેદાનીસખર્, કોન ૩૩-૧૬૫૪.

ઈસ્ટ લંડન હિંદુ સોસાયટી

ઉપરોક્ત સંસ્થાની ૩૫મી વાર્ષિક જનરલ મીટીંગ તા. ૯-૮-૫૯ના રોજ સંસ્થાના હોલમાં શ્રી હરિભાઈ નાયુ બાઇના પ્રમુખપદે મળી હતી. ઇશ્વર પ્રાર્થના પછી મંત્રોએ વાર્ષિક રીપોર્ટ અને ખજાનચીએ સરવાલું રજુ કરેલ તેની મંજૂરી બાદ આમામી વર્ષ માટે નીચેના કાર્યવાહકો યુગ્તયા હતા. પ્રમુખ : શ્રી હરિભાઈ નાયુભાઈ; ઉપ-પ્રમુખ : શ્રી ભવનભાઈ ગોપાળ; મંત્રી : શ્રી મોહનલાલ લ. હરિભાઈ; ઉપ-મંત્રી : શ્રી બાણુભાઈ જીવજી મકન; ખજાનચી : શ્રી વલ્લભભાઈ કરસન; અને કમીટી સભ્યો : મેસર્સ જસમત ભાઈ જી. મોરાર, ડાબાભાઈ કરસન, રામલાલ લ. હરિભાઈ; લાલભાઈ છીખાભાઈ, પ્રેમાભાઈ દુલ્લભ જીખા; કનૈયાલાલ રામભાઈ અને ભગવાન ભાઈ જીવજી મકન. ઓડીટર્સ : શ્રી રામલાલ લ. હરિભાઈ અને શ્રી મનનલાલ પ્રેમાભાઈ.

—રશીયા અને પોલાન્ડના બે સંપ્તાહ ના પ્રવાસેથી તા. ૫મીના રવરેશ પાછા ફરેલા અમેરીકાના ઉપ-પ્રમુખ શ્રી રીચાર્ડ નિક્સને જણાવ્યું કે આ બે દેશના લોકો શાંતી માટે અત્યંત આતુર બન્યા છે. અમેરિકાને હું અપીલ કરું છું કે રશીયાના લોકો અને આગેવાનોએ મારા પ્રત્યે જે સ્નેહભાવ દાખવ્યો છે તેવો જ સ્નેહભાવ અમેરીકાની મુલાકાતે આવતા શ્રી કુશ્રોવ પ્રત્યે તમે ય દાખવજો.

વે. બે. ૫૪૬૦ — ટેલીફોન ૩૩-૫૬૨૦

ટેલીગ્રાફ એડરેસ : "ભગતકો"

ભગત બ્રધર્સ (પ્રો) લી.

૧૪ કોર્ટ સ્ટ્રીટ,
જે હા ની સ બ જી.

હેલસેલ અને રીઈસેલ અર્નાન્ડ અને ઇમ્પોર્ટર્સ

ખાસ કરીને ઉમારે ત્યાં ઇન્ડિયન અને ઈંગ્લીશ ધાસરી, દેશી માધ્યમાં નાંખવાના જાત જાતના તેલો-અત્તરો, સ્ટેનલેસ સ્ટીલ, પોતળના અને એલ્યુમીનમના વાસણો-કાચ અને પ્લાસ્ટીકની બંગીઓ-કેરમોલ્ટ અને સ્ટાઈલર તથા બીજા અનેક દેશી ચીજો ઈક્ષયત બાવથી મળશે.

બાયકોટ બેકારીમાં વધારો કરે છે

(અમારા ખાસ ખબરપત્રી તરફથી)

ઈસ્ટ આફ્રિકામાં સાઉથ આફ્રિકાના માલનો અહિંકાર કર્યો છે તેથી નાટાલ ના ડેટલાક કારખાનાઓને અસર થવા પામી છે. કપડાના કારખાનાઓ કે નોનો માલ ઇસ્ટ આફ્રિકા અને ઈશીયાના ડેટલાક ભાગોમાં મોકલાતો હતો તેની માત્ર ઓછી ચત્રાથી માલ પડ્યો રહ્યો છે. આથી કલકત્તા અને હાંદી કામદારોને રળઓ અપાય છે. અને ને મોકા કામ પર છે તેઓને પણ "ઓહા વખત" કામ કરવાની મુયનાઓ અપાઇ અડ છે. એમ કહેવાય છે કે એ યુરોપીયન દર્મ કે ને ૫૦૦ ખીન-ગોરાને કામ આપતી તે સાવ બંધ થઇ ગયે.

ખીજ એક મોડાની અને રીલની કંપની કે ને આફ્રિકાના ખીજ ભાગો માં માલ મોકલતી તે પણ બંધ થવા ની અશી પર છે અને ખીન-ગોરા કામદારોને રળ આપી દીધી છે.

કેપના નેમ-ચુરખાના કારખાનઓ અને કુટ મોકલતારી કંપનીઓ પણ મુઅવજી અનુભવી રહી છે. સાઉથ વેસ્ટ-આફ્રિકાની શીરા કંપની કે ને વેસ્ટ-આફ્રિકા શીરા આપાત કરતી અને ને બાયકોટને લીધે દતે મોકલી નથી શકાતી તેથી ચિંતામાં પડી છે.

આ નોતા વિચીત્રતા એ જણાય છે કે ખીન-ગોરી આંતરરાષ્ટ્રીય સંરચાએ કે નેવી ડેવિસ બાયકોટ, પોકાયો છે એની સૌથી પ્રથમ અસર ખીન-ગોરા કામદારોને બેકાર કરવામાં થઇ છે. થોડા વખત પર મી. રોનફોર્ડે લંડનમાં ઉપરોક્ત ખોડુને ઉલ્લેખ કર્યો હતો: ત્યારે "ન્યુ ઓન" કે ને ડાયમ્યુનીસ્ટ છાપુ છે એને પોતાના તંત્રી લેખમાં મી. રોનફોર્ડને ઉલ્લેખ લીધો હતો. આ લેખમાં એને જણાવ્યું હતું કે લીબરલ પાર્ટીએ એમની સામે શીસ્ત બંધના પગલા ભરવા બોધ્યું કે ને પાર્ટીના તેઓ કામમ સભ્ય છે.

સત્ય હકીમત તો એ છે કે ખીન-ગોરાઓ બેકાર થશે પણ મોટા મોટા

વેપારીઓ પણ બાંગી પડશે અને તેથી નેશનાલીસ્ટોને ધકકા પહોંચશે જ. આત્રક ઓછી થતા વેપારીઓ અને કંપનીઓ ખીન-ગોરાઓને રળ આપી શકત ગોરાઓને ચાલુ રાખશે. પણ આ બધુ છતાં સત્તા ધરાવતો પક્ષ ઉચલી પડે એવી આશા જણાતી નથી. વળી એવી પણ કાંઈ આશા કે ખાતી નથી કે નેશનાલીસ્ટો જ્ય તો યુનાઇટેડ પક્ષ કાંઈ ખીન-ગોરાઓ માટે વધુ આશારપદ નીવડે. એવા ધણા છે કે નેઓ માને છે કે ખીન-ગોરાઓ બેકાર થાય તો સારું કારણ એ માકસની નીતિ છે કે મધ્યમ વર્મ અને શ્રીમંતોએ ચળવળમાં કાંઈ જ ભાગ ન લેવે અને મજુરોને બેકાર બનાવી ઉશ્કેરવા. કારણ તેમની પાસે તેમના જીવન શીવાય કાંઈ જ બોવાને નથી.

ને ડાયમ્યુનીસ્ટો થોડા માલદાર થઈ બેડા છે તેઓ એમ કહે છે કે ખીન-ગોરાઓ સર્વરવનો ત્યાગ કરવા અને ખુવાર થવા તકષાર થયા છે એ વાકી પાત વાત જણાય છે.

માં બારપુર્વક જણાવવામાં આવ્યું છે કે કેન્દ્ર સરકારના પ્રધાનો સહિત ડેવિસના નેતાઓએ તેમાં જવાબદારી પુર્ણ મદરવનો ભાગ બનવો છે

શ્રી નહેરૂ પક્ષકાર બન્યા છે

હરાવ જણાવે છે કે સમિતિને દિવ ગીરીપુર્વક જણાવવું પડે છે કે વડા પ્રધાન શ્રી નહેરૂને આ કાવતરાની અને તેની બયકરતાની માહિતી હતી, તેઓ ધારતે તો તેઓ આ કાવતરાને અટકાવી શકતે, પરંતુ તેમણે પોતાની ફરજ અદા કરી નથી અને ડેવિસને નેતાઓના દબાવને વશ થયા છે અને એ રીતે તેઓ લોકશાહી અને મંધા-રખવું ગણું છું. ટવામાં પક્ષકાર બન્યા છે.

તિબેટમાં ગેરકાયદે ભારતીય ચલાણ

લો કસબામાં વડા પ્રધાન શ્રી જવાહર લાલ નહેરૂએ તા. ૬ના નિવેદન કરતાં કહ્યું હતું કે તિબેટમાં થયેલી અશાંતિ પછી ભારતનો તિબેટ સાથે નો વેપાર મોટા પ્રમાણમાં ઘટી ગયો છે. તમા ફેબ્રુઆરીમાં રૂ. ૨૫ લાખ નો આપાત-નિકાસનો વેપાર થયો હતો તે ઘટીને જીન માસમાં રૂ. ૫ લાખ પર આવ્યો હતો; તિબેટમાં ભારતનું ચલાણ ગેરકાયદે કરવાયું છે એવા સમાચાર પણ મળ્યા છે.

ભારતીય વેપારીઓને મુસાફરી કરવા માં અને વાદનો મેળવવામાં મુશ્કેલી પડે છે. અખખારી હેવાલો જણાવે છે કે તિબેટમાં ભારતીય માલસામાન રચગીત કરવામાં આવ્યો છે, પરંતુ સરકારને તેની માહિતી નથી. આવા હુકમ કરવામાં આવ્યો હોય તો તે ભારત અને ચીન વચ્ચે થયેલા કરાર નો ભંગ કરનારો છે. આ મુશ્કેલીનો સંબંધમાં અમે ચીનને લખ્યું છે.

અશ-એનું કાંઈ પરિણામ આવ્યું છે કે શ્રી નહેરૂ-ડેટલીક બાબતોમાં અમને જવાબ મળ્યા છે. આપણે આપણા રાજકુતને પણ પુછાવ્યું હતું અને તે સંબંધમાં સંતોષકારક ખુલાસા મળ્યા છે. અમે ચીનની સરકારને નિરૂત્ત નિવેદન મોકલ્યું છે અને ચીન સરકાર તેના પર વિચાર કરે છે એવા જવાબ મળ્યો છે.

ભારતનો વિરોધ

નવી દીલ્હીનો સંદેશો જણાવે છે કે તિબેટના ભારતીય વેપારીઓ સામે અખતવાર કરાતી બેદબાવ ભરી રીતી-નીતિ સામે ભારત સરકારે દ્વાસા અને પેકામ ખાતેના ચીની સત્તાધીશો મમક્ષ એક કરતાં વધુ વિરોધ ને.વાવ્યો છે.

સીલોનમાં વસતા

હાંદી

તા. ૩ જીના મોકસબામાં પ્રકોતરી વેળા જવાબ આપતા દરિયા પાર ખાતાના નાથમ પ્રધાન શ્રીમતી લક્ષ્મી મેનને જણાવ્યું હતું કે હેલ્લા ડેટલાક સમયથી સીલોન સરકાર સીલોનમાં વસતા હાંદીઓના પ્રશ્ન સંબંધમાં કોઈ ઓપચારિક મંત્રણા થઈ નથી.

વડા પ્રધાન શ્રી નહેરૂએ વધારાના પ્રશ્નો જવાબ આપતા જણાવ્યું હતું કે એ માટે કોઈ ઓપચારિક મંત્રણા કરવાની ફરખાસ્ત પણ થઈ ન હતી. શ્રીમતી લક્ષ્મીમેનને વધારાના ડેટલાક પ્રશ્નોને જવાબ આપતાં જણાવ્યું હતું કે સીલોનમાં મુજ હાંદીના વતની એવા ૮૫ લાખ હાંદીઓએ સીલોનના નામ રિકલ માટે અરજી કરી છે પણ માત્ર ૧,૦૩,૫૭૦ જણને એ નામરિકલ અપાયું છે.

એમની અરજીએ ૨૬ થઈ છે એમ ની સીલોનમાં શું રિથતિ છે એ વિષે પ્રશ્ન થતાં વડા પ્રધાન શ્રી નહેરૂએ જણાવ્યું હતું કે તેઓ અચોક્કસ એવી રાજદારી પરિસ્થિતિમાં સીલોન માં રહે છે તેઓને સીલોન છોડીને જવાનું પણ કહી શકાય નહિ કારણ કે એવો દેશ નથી કે ને એમને પોતા ના નામરિક દોવાનો દાવો કરતો હોય. જ્યાં સુધી આપણે પણ તેઓને આપણા નામરિકો તરીકે સ્વીકારીએ નહિ ત્યાં સુધી તેઓ ભારત પણ આવી શકે નહિ.

કેરળના સામ્બવાદીનો વિરોધ

કેરળ રાજ્ય સામ્બવાદી પક્ષની સમિતિ એ બે દિવસની ચર્ચા બાદ પક્ષાર કરેલા દરાવમાં, કેરળમાં કેન્દ્ર સરકારે ને દરમીયાનગીરી કરી છે તેને અખ-ધારણીય, ખીન-લોકશાહી અને બેદબાવ બધું વર્તન રાખનારી વર્ણવીને તેની સામે સખત વિરોધ કરવામાં આવ્યો છે. દરાવમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે કેરળમાં ને ચળવળ ચલાવવામાં આવી છે અને કેન્દ્ર સરકારે ને દરમીયાનગીરી કરી છે તેનાં પરિણામો બપ જનક અને લાંબામણે અસર કરનારા છે. તેનાથી જનતાની લોકશાહીની માન્યતાને તેમજ શાંતિપૂર્ણ સામાજિક

—આર્થિક ક્રાંતિની શક્યતાને કારે કટકો પડ્યો છે. દરાવમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે સરકારમાં બહુમતી ધરાવતા અને મુંટાયેલા ધારાસભ્યોમાંથી બહુમતી ધારાસભ્યોનો વિશ્વાસ ધરાવતી સર-કારને ઉચલાવી પાડવામાં આવી છે કારણ કે એ સરકારની નેતાગીરી સામ્બવાદી પક્ષ પાસે હતી અને એ સરકારે આમજનતાના હિતાર્થે લોક શાહી સુધારાઓ રચુ કર્યા હતા. આવી સરકારને ઉચલાવી પાડવાનું એક જગી કાવતરું રચવામાં આવ્યું હતું. અને આ કાવતરા અંગે દરાવ

માથે બાંધવાની રીળન અને વેણીઓ
મખમલ, સાટીન, ટાફેટા સીલકનો, રીળન અનેક રંગ, ડીઝાઇન અને સાર્પકમાં મળશે, લગ્ન મંડપ અને મોટર રાજ્યમારવા માટે નરથાબાંધ રીળનો મળી શકશે.
ખચ્યાં મારે મખમલ, અને વેસમ તથા ફેલ્ટની ટોપીઓ ઠીકાયત ભાવે બનાવી આપવામાં આવશે.
અંગોડે બાંધવા મખમલ, વેસમ, કોટન વિગેરેનાં કુલોની રંગ રંગની વેણીઓ અને અનેક પ્રકારના ક્રોચર્સ મળશે.
ટેબલ પર સુકવા માટે પલાસટીકનાં યુંદર કુલો મળશે.
ઠેકાણું : માખરો હેટ્સ (મો.) લી.
લેડીઝ એન્ડ ચીલ્ડરન્સ હેટ મેન્યુફેક્ચરર,
ફોન : ૮૩૫-૬૬૬૨ પહુલે માળે, બોટસ પરપહ.
મારફર મેન્સન્સ — ૩૩ વેન્ક ર્શ્ટ્રીટ, — જોહાનીસબર્ગ.

લગન પ્રસંગો માટે

અમને મળો.

સુરતી જમણના અમે સ્પેશલીસ્ટ છીએ.

શ્રી કેપીટનની અંગત હેમરેખ નીચે યુનીયનના અને રોડેસીયાના કોઈ પણ ભાગમાં તમારે મુકામે આવી રસોઈ કરવાનો અમે કન્ડીક્ક લઈશું.

કેપીટન્સ બાલ્કની હોટેલ

(ધી કોર્નર મીકાઈ હાઉસ)

એ અને વિક્ટોરીયા સ્ટ્રીટના ખુલ્લાપર - ડરબન.

ફોન નંબર ૨૩૪૧૪

ટેલીગ્રામ : KAPITAN.

ધીફબાર્થ પી. નાયક

સુક્રીપર, મુસાફરી, વીમાનાં અને જવરજ એલન્ડ

ઈન્ડિસ્તાન અગર ઈન્ડીયાના કોઈ પણ ભાગની હવાઈ ફરિયાઈ અગર જમીન માટે મુસાફરી નરખા પર ભેદાં અમારી મારફતે સુક્રીપર મરો છ'ઈઓ, આજ, ચોરી, દુકલદ, નાનમાત, પ્લેટ્વાસ, વિગેરેના વીમા અમે ઉત્તરાની આપીએ છીએ.

ઈન્કમટેક્સ, પરસનલ ટેક્સ, ડિસાલના ચોપડા લખાવવા રેવન્યુ ક્લીયરન્સ સર્ટીફિકેટ કે વેપારના લાયસેન્સો. પાસપોર્ટ તેમજ ઈમીગ્રેશનને લગતી બાબતોમાં કંઈ પણ કી લીધા વિના અમે મફત સલાહ આપીએ છીએ.

નેશનલ ટ્રયુચ્યુઅલ લાઈફ એસોસીએશન ઓફ ચોરફ્રીયા અને ચોઈયાપર ઈન્ટરયુરન્સ કંપની લીમીટેડના પ્રતિનિધિ.

Phono : 33-9033.

26 Barkly Arcade,

Cor. 38, Market & Diagonal St., J'BURG.

તાજું ઉમદા ફ્રુટ

આંખા અળખ, લીલી અળખ, રતાળ અને સુરણની ગ્રાસમ ચાલુ છે. આદુ પેની ૮ રતલ, લસણ શી. ૧-૩ રતલ.

પાપડ નંબર ૧ શી. ૧૦, નંબર ૨ શી. ૮ ૧૦૦.

દુધી અને ચેવલી પાન બબર શાવ, પોસ્ટેલ બુઈ. નાસ્તીટ ગોલ શી. ૧૦-૧ લાંબી અને સ્કવેર નાસ્તીટ શી. ૧૧-૧ ડબન.

રોડેસીયા, ન્યાસાલેન્ડ અને બેલજીયન કોંગોના ઓરડરો ઉપર પ્રરઈ ધ્યાન આપી કોઈ પણ વસ્તુ પરમીટ કરાવી ચોકલશુ.

All prices subject to Market fluctuations.

A. KADER & Co., (PTY) LTD.

WHOLESALE FRUIT MERCHANTS

P. G. Box 251. DURBAN.

ફરનીચર! ફરનીચર!! ફરનીચર!!!

બેલક્રમ સુટ, ડાઈનીંગરુમ સુટ, વોઈરોબ, હરેસીમ ચેસ્ટ, સાઈલ ઘોઈ ઓફીસ ડેસ્ક, સુક્ર કેસ, ટેબલ, તબન કીકાચત વાલે જરીફી સક્રી. બંને પધારી લાભ ટેવા સુક્રી નાલ.

—ગોક્સ, ટેબલ અને કીચન હરેચર—

એ હમારી હેમરેખ નીચે તઈયાર પાવ છે. તેનો સ્ટોલ હમેશાં તઈયાર રહે છે. માન રોકડા ભાવોના પ્રાઈસ લીસ્ટ અંગાવો અને વેપાર આગલ વધારો.

L. MISTRY

51 BREE STREET, BURGERSDORP. J'BURG.

PHONE 33-4691.

BOX 2526.

હોઈની એટામાં એટી વિચાની કમ્પની તમારી સેવામાં

—ધી—

ન્યુ ઈન્ડીયા ઈન્સ્યુરન્સ

કંપની લીમીટેડ

સાઉથ આફ્રિકાના એકજ મુખ્ય પ્રતિનિધિ

ઉસ્તમજી બલભાઇ રુસ્તમજી

૧૪૦ કવીન સ્ટ્રીટ,

ડરબન — નાટાલ.

સેવા અને નિર્ભયતા

માટે અમને મળો.

બધી જાતના વિમાઓ અમે ઉતારીએ છીએ.

પી. ઓ. બોક્સ ૧૬૧૦.

રેસીડેન્સ : ૧૧૧ ઇલેવનથ એવન્યુ,

ડરબન.

ટેલીફોન્સ:

ઓફીસ : ૨૫૮૪૫

રેસીડેન્સ : ૩૬૪૧૩.

સ મા ચાર સં ગ્ર હ

—ભારત સરકારે શ્રી મંમળદાસ પક-વાસાની રેટ મેન્ડે ઓફ ઇન્ડિયાના અપ્પલ તરીકે નિમણુંક કરી છે. તેઓ તાન્તરમાં માઇસોરના અવનર પટે કામ ચલાઉ નિમાયા હતા. શ્રી પકવાસાના ઝોદાની મુદત ૧૯૬૧ના ફેબ્રુઆરીના અંત સુધી લંબાવવામાં આવશે.

—ભારતમાં ભારતીય બંધારણમાં અણુ વેલી બાબતોમાં (૩૧મી ડીસેમ્બર ૧૯૫૮ના દિને) પ્રસિદ્ધ થયાં હતાં એવાં દૈનિક, સપ્તાહમાં બે વખતનાં સાપ્તાહિક, પાક્ષિક, વિમાસિક અને વર્ષમાં બે વાર પ્રસિદ્ધ થતાં પત્રો અને સામયિકોની સંખ્યા ૧૨૧૫ હતી.

—મદદાત્મા માંધીજી સાથે વર્ષો સુધી રહેલાં અંગ્રેજ મહિલા કાર્યકર મીરા બહેને (કુમારી મેડલીન સ્લેડે) મદદાત્મા માંધીજી વિષે એક પુસ્તક લખ્યું છે. તેમાં માંધીજીના જીવનને લખતા અનેક નાના મોટા કિસ્સાઓ સંધારાયા છે. આ પુસ્તકનું નામ મીરા બહેને 'આત્માની ધારા' આપ્યું છે. હાલમાં મીરા બહેન ધોટનમાં છે, અને તેઓ ખાલી જ પહેરે છે.

—ગુજરાતમાં નદીઓ પર જે પુલો

બંધામ છે તેમાં જે ગેર વહીવટ થઈ રહ્યો છે તેની તપાસ થઈ રહી છે. બે દીવસના કામ માટે એક અઠવાડિયું કામ કરવામાં આવે છે.

—સોરેન્ડો મારકવીસમાં સીનેમામાં સીગરેટ કુકવાની બંધી કરવામાં આવી છે. હોંદમાં બંધી કમારની થઈ છે. હવે સાઉથ આફ્રિકા પશુ તે દિશામાં વિચાર કરે છે.

—ધાનાના વડા પ્રધાનને રાષ્ટ્રીય પોતાના પ્રિવી કાઉન્સિલના સભ્ય બનાવી એમને માન આપ્યું છે. તેઓ પાંચમાં પ્રધાન છે જે એમને આલું માન આપવામાં આવ્યા છે. સોરેન્ડો-લીયા; મુનાઇટેડ કોંગડમ, ન્યુઝીલેન્ડ અને કેનેડાના વડા પ્રધાનને આ પદવી અપાઈ છે.

—મુંબઈમાં ચએલા નવા વેચાત વેરા માંથી મીઠાઇ તથા ફરસાણ વાળાઓને રાહત અપાઈ છે.

—વિનોબાજી પાંચ કરોડ એકર જમીન અને પાંચ લાખ ગ્રામ્યદાન મેળવવા ઇચ્છે છે. અને ત્યારે જ તેઓ જામ તેઓએ નહીંર થયું છે.

—એડનના એક ભાષીને મુંબઈના વિમાની મથકે સામાન તપાસતાં સેના

ના બટનો કે જે પ્રત્યેક કપડાપર ટાંગ્યા હતાં તે મળતાં અટકમાં લીધા હતા. આ સેના બાર હબર રૂપીયાનું હતું.

—મુંબઈમાં જોદાનીસખર્ના ફેટલાક હોંદિઓ કે જેઓ સાયકલ દેશ લઈ ગયા હતાં તેઓ પાસે સાયકલમાં સેના પકડાયું હતું અને તેમને જેલમાં પુધી છે.

—રાજકોટમાં બહુ ગવાયલા સરોજ પુત્ર કેસ હવે વડી અદાલતમાં દાખલ કરવામાં આવ્યો છે.

—દિભાષી મુંબઈ રાજ્યના વેચાણ-વેરાનું એકીકરણ કરવા માટે મુંબઈ સરકારે વેચાણવેરા સમિતિની રચના કરી હતી. એ સમિતિની બલામણો નો સરકારે સર્વોત્તમ સ્વીકાર કર્યો હતો, અને એ બલામણોને આધારે

વેચાણવેરાનો તાલ્લે ખરડો તકવાર કરીને સરકારે ગેરેટમાં તા. ૩૦મીએ પ્રમટ કર્યો છે.

—ભારતનું નાણા ખાતું એક અખ-ખારી યાદીમાં જણાવે છે કે ચોલાદ ખાણ અને બજાતણ ખાતાના પ્રધાન સરદાર સ્વર્ણસિંઘ અને ઉલોગ ખાતા ના પ્રધાન શ્રી મનુભાઈ શાહ તાન્તર માં રશિયાની મુલાકાતે ગયા ત્યારે તેમની અને રશિયા સરકારના પ્રતિ-નિધિઓ વચ્ચે આર્થિક વિકાસ માટે ખાલ મદદ બાબત ચર્ચા થઈ હતી; એ દરમિયાન રશિયા તરફથી ફોલ અખજ બંધલનું એટલે કે એકસો એંસી કરોડ રૂપીયાનું ધીરાણ કરવાની ઝોદર થઈ હતી. ત્રીજી પંચવર્ષીય યોજના અને અમલી બનાવવા માટે આ રકમ નો ઉપયોગ થશે.

માસ્ટર બ્રધર્સ (પ્રા.) લીમીટેડ

નવ નવનાં નાયબન, રેથમી તેમજ સુતરાઈ કાપડ, ઓઝો બાળકો અને પુરૂષો માટે ભિત્તમ નવના હુલન જર્સી, પુલોવર, કારડીગનસ અને બચ્ચાઓ માટે—કુટીર, બીબ્સ, બ્લેન્કેટસ, શોલ્સ; નેપકોનસ વિગેરે.

ફરેકે નવના માલ માટે તપાસ કરવા બહામણ.

૪૩ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, જોદાનીસખર્ના.

ફોન : ૮૩૫-૬૭૮૬ — બોક્સ ૧૫૪૯.

પુશ બબ્બર !

તમારા ખર્ચેલા પૈસાનું પુરૂવવતર મેળવો. દેશમાંથી આવો કે દરિયાપારથી, ફરવા માટે આવો કે બીજનેસ અર્થે, પણ દરબાન આવવાનું બને તો ઉમંગ ભેર ચાલ્યા આવો.

પણ ક્યાં ?

નામ અને શરનામું તમારી ડાયરીમાં લખી રાખો

માઉન્ટ એવરેસ્ટ વેજીટેરીયન લોન્જ

૧૨૬-૧૨૮ પ્રીન્સ એડવર્ડ સ્ટ્રીટ, — ડરબન. — ફોન : ૬૭૫૭૧.

કારણ

આ એક એવું સ્થળ છે કે જ્યાં સ્વચ્છતા, સુવડતા, સુવ્યવસ્થા અને આરામના દર્શન થાય છે અને જ્યાંથી રોશન બબ્બર, બંદર નજીક પડે છે જેથી સમયનો બચાવ અને હરવા ફરવામાં મોજ આવે છે.

- (૧) બહાર ગામ કે પરદેશથી આવનાર પેસેન્જરો માટે અગાઉથી બબ્બર આપશે તો રહેવા સુવા માટે રીઝર્વેશન થઈ શકશે.
- (૨) ભોજનના પ્રબંધપર બતિ દેખરેખ રખાય છે.
- (૩) લગ્ન અને તહેવારો માટે ફરેકે બતની સ્વાહિષ્ટ, સાત્વીક મીઠાઈ શુદ્ધ ધીમાંજ બનાવીએ છીએ.
- (૪) બહાર ગામના એઈરોપર પુરતું ધ્યાન આપવામાં આવે છે. એક વખત ઝોડર આપી ખાત્રી કરવા બહામણ છે.

વાણી

હંગામીની આપણ

લેખક : શ્રી દત્ત રઘુનાથ કવટેકર

(અમા અંકથી ચાલુ)

[૩]

ચાતાનાં પતિની છપ્પી તરફ ફરી એકવાર નાનીની નજર ગઈ. નિશ્ચય નજરે છપ્પી તરફ જોતાં જોતાં નાનાના સદવાસમાં વિતાવેલા છેલ્લાં છત્રીસ વરસના જીવનનો સમગ્ર ઇતિહાસ તેમની નજર સમક્ષ ખંડો થયો. ફરી ફરી તેના તે જ દ્રશ્યો જોતાં જોતાં હજી તેમની આંખ સહેજ મળ્યા ન મળ્યા છતાં તે તેમની સામે નાનાની મૂર્તિ આવીને ઉભી રહી.

“નાની, નાનપણથી જ નિરાશ્વાર થઈ જઈ કેવાં કેવાં અપમાનો વેઠી હું જીવ્યો છું, કેવી કેવી આપત્તિઓમાંથી માર્ગ કાઢી મારે પસાર થવું પડ્યું છે, અને કેવા કપરાને કટોકટીઓ સંભાળી મારું હું બી. એ. સુધી લઈયો છું એ તું જાણે છે. બી. એ. થયો. નોકરી મળી. સાઠ રૂપિયાનો પગાર મળવા લાગ્યો. ખાનાર પીનારમાં આપણે બે જ દતાં. તું મને બહુ જ ગમતી. આજે ય એવી જ ગમે છે. પણ તે વખતે તો તું બહુજ એટલે કે ઘણી ધણી સુંદર દેખાતી હતી. મને યતું, મારી આ નાની માટે શું શું કહ્યું? જ્યાં જ્યાં જ જો આમમા આપણે જતાં ત્યાં સૌ કોઈ આપણને ઠોંટકની જેમ જોઈ રહેતું. સાર બાદ મેં પુનામાં ગૃહસ્ત્રી કરાવી લીધી. ત્રણ ચાર વર્ષ આપણે પુનામાં કાઢ્યાં. સાઠ રૂપિયાના પગારમાં તારી કોશ મારાથી પૂરાતી નહોતી. મારા મનના કોડ મનમાં ને મનમાં રહેતા હતા...તેં કહ્યું-હું નોકરી કહ્યું? તે જમાનામાં મેટ્રિક ભણેલી છોકરીની ધણી કીમત હતી. પરંતુ, તે કલ્પના મારાથી સદન યથ શકી નહિ. મેં જ નોકરી ઉપરાંત બીજી એનેક ધંધા પૈસા મેળવવા કરવા માંડ્યા. આમદાનીને આંકડો દોઢસો પર પહોંચ્યો...આપણા જીવન રક્ષાને પ્રથમ ડાળ આપ્યું-સુરેશ જન્મ્યો. તને અને મને રંગે હાથ વેંતમાં લાગ્યું. તે પછી રમેશ આવ્યો, ઉમેશ આવ્યો, મને બઢતી પણ મળી. ફરી જ્યુદ્ધે જ્યુદ્ધે રચણે આપણી બઢતીઓ મળા લાગી. તે વખતે ય આપણી આવક દોઢસો રૂપિયાની જ હતી. પરંતુ, વધારાની આવક માટે નોકરી સિવાયના જે કાર્યો પુના જેવા શહેર માં થઈ શકતાં, તે તાલુકાના ગામોમાં થવા શક્ય નહોતા. એટલે આવક ઓછી પડવા લાગી. છોકરાઓના કપડાલતામાં અને ખાદ્યપોષાકમાં જ સવાસો નેટલા રૂપિયા ખર્ચાઈ જવા લાગ્યા. તારા અને મારા કપડાલતા

પર જ નહિ પણ જીવનની તમામ જરૂરીયાતો પર આપણે બંનેએ સખત કાપ સુધી દીધો. જીવનના અંગત સુખોને જતાં કરી, બાળકોને સારી રીતે ઉછેરવામાં અને તેમને એશઆરામ માં રાખવામાં આપણે જીવનનો આનંદ અને ધન્યતા અનુભવી.

‘સુરેશ મેટ્રિક થયો સારે મને જેની કલ્પના પણ નહોતી તેવી બઢતી મળી. એક ગેઝેટ્ડ ઓશીસર તરીકે તે મને તે દિવસે જવા અભિમાનથી નિહાળ્યો હતો? તે દિવસ તો મને આજે ય ખરાખર યાદ છે. તે દિવસે તારા વદન ઉપર જે તેજ અમકચું હતું, જે સૌંદર્ય વિલસ્યું હતું, અને જે અજબ સાવો પ્રગટયા હતા તે મને ફરી કદિ પણ જોવા મળ્યા નથી.

“અધિકારી તરીકે નવી જગાને હોદ્દો સંભાળવા માટે આપણે ગયા સુરેશ સુખની કોલેજમાં દાખલ થયો. રમેશ અને ઉમેશને પુનામાં બોર્ડીંગ માં મુક્યા. આપણે બે આમ એકલા પડ્યાં. મને યતું, ચાલો, હવે બંદારાળ અને તું રાણી! કરાય તેટલી મોજ કરી લઈએ-

“તને સાથે લઈને અનેક સ્થળે ફેરવવાની મને કેટલી બધી ઠોંશ! પણ, સુરેશના જન્મ પછી તું મારાથી દુર ને દુર ખસતી ગઈ. અને રમેશના જન્મ પછી તો ખુબ ખુબ દુર જતી રહી! તું અંતમુખ યતી ગઈ. અને હું માત્ર અસ્તિમુખ જ રહ્યો. આ વાત તું મને સતત બાન થયા કરતું, કોઈ કોઈ વાર તો હું ને, તને કહી પણ બતાવતો, પરંતુ તું તો તે બધું દસવા માં જ કાઢી નાખતી. મને યતું કે જને તને એકાદ બે બાળક વધુ ચાપ તો...તો...અંક કહું નાની, તારો દેહ અને તારું મન યુવાન રહે, તારા શરીરનું સૌંદર્ય જળવાઈ રહે, એટલા ખાતર તો મેં પોતે શસ્ત્રક્રિયા પણ કરાવી નાખી હતી. તેની તો તને કેટલાયે દિવસો સુધી કલ્પના પણ નહોતી-

ગેઝેટ્ડ ઓશીસર તરીકેનો પહેલો પગાર લઈને ઘેર આવ્યો અને તારા હાથમાં તે મુકતાં બોલ્યો.

ચાલ, આજે તો તારે માટે બે એક સરસ રેશમી સાડી લઈ આવીએ. રમેશને જન્મ થયો ત્યારથી આજ સુધીમાં તારે માટે એકેકે સાડી લઈ શકાઈ નથી, માટે ચાલ, તૈયાર થઈજા.

તું ઢસી અને બોલીઃ

“હજી સુરેશને સુખ પૈસા મોકલવા ના છે; રમેશ ઉમેશ પુનાની બોર્ડીંગ

માં છે; હવે પૈસાનો અભય કરે નહિ પાલવે. આપણા ઢરવા ઢરવાનાને મોજ કરવાના દિવસો હવે ગયા...”

હું આશ્ચર્યથી તારા તરફ જોજી રહ્યો, ત્યાં તો તું મારી પાસે આવી અને મારા બળામાં હાથ નાખી, મારી આંખોમાં ઉડે ઉડે જોતાં તું બોલી.

“મારા મનની એક બીજી વાત કહું?...મારે પુનામાં મારો પોતાનો બંડો પણ બંધાવવો છે.”

“આ સિવાય બીજું કંઈ મેળવવા જેવું રહી તો નથી જતું ને? બંડો બંધવાની વાત તો કરે છે, પણ જે કોઈ કાઢી પણ છે ખરી કે?”

“એટલે તો કહું છું કે મને તેમ પૈસા ઉઠાવે નહિ આવે.” પાછ પાછ બચાવવી પરશે. જેમ: આ મહીને પગાર મારા હાથમાં મુક્યો તેમ હવેથી દર મહીને મારા હાથમાં પગાર મુકતાં રહેજે. પછી જો જો કે દસ વર્ષમાં બંડો બંધાય છે કે નહિ.

“છોકરાઓને બચાવવાનો ખર્ચ કાઢતાં?”

“હા, હા, બધો ખર્ચ કાઢતાં; એક વાર મારા હાથમાં કારબાર સોંપી તો જીવો.”

અને ત્યારથી તે કહી સુખે પેટ બરીને ખાધું નહિ; ગને ય ખાવા દીધું નહિ; કોઈ દિવસ નહિ સાઈ મનમગતું લુગડું તે લીધું, કે નહિ તે મને કંઈ સાઈ પહેરવા-એઠવા દીધું!

“ત્રણ વર્ષ પૂર્વે પુનામાં આપણે પોતાનો બંડો બંધાવ્યો. ત્રણે છોકરા આ બહુભાગીને નોકરીએ લાગ્યા. ધામધુમથી તેમનાં લગ્ન પણ કર્યો. તેમનાં સહભાગ્યે તેજ અરસામાં આપણી પુનામાં બઢતી પણ યથ. આપણે આપણા સંતાનો સાથે રહેવા ભાગ્ય-શાળી થયાં પોતાના માલીકીના બંડા માં! એનો તને કેટલો બધો આનંદ થયો!

“પણ, તું પુત્રો અને પૌત્રોની જન્મજમાં મને વિસારતી રહી. છોકરા એનો સંસાર તે જ પોતાનો સંસાર અને તે સંસારની તમામ જવાબદારી, તમામ બાર, તે પોતાનો જ વાર, એમ સમજી તું રાતને દિવસ તેમને ખાતર તારી જાતને રાજગા લાગી. છોકરાઓનાં, છોકરાની વહુઓનાં અને તેમનાં બાળકોનાં ગુણમાન ગાવામાં તું જીવનની ધન્યતા અનુભવવા લાગી. તેમને જીવનનાં સર્વ સુખો ભોમવવાની તક મળે તેટલા ખાતર તું તારા તન અને મનનો ભોમ આપવા લાગી-તેમાં તને તારા જીવનની ઇતિ કતબ્યતા બોંસી.

“હું જેન-શન પર ઉતર્યો છતાં સુધી તો આ આપણા ત્રણે કતાં કારવતા પુત્રોએ પોતાના પગારમાંની એક પાઇ પણ કહી આપણે ઢાયે ચડવા દીધી નહિ. જેન-શન પર ઉતર્યો બાદ, બ્યારે

મેં ખુબ ધમપહાડા કર્યા, ત્યારે માત્ર તેઓ પોતાનાં બૌરા બોકરનાં ખાધા ખોરાકી પરતા પૈસા મારા હાથમાં મુકવા લાગ્યા. અને આમ, આ જ તારી વહુઓ અને તારા દીકરાઓ, મારી પાસે ખોર આપીને કહી કહાવી લેવા લાગ્યા. આ રળતાકમાતા ઉમર-લામક છોકરાઓ! એમને આડકતરી રીતે, રપટ રીતે, સમજવીને કહું કે બાઇઓ, સાએ પોતપોતાના સંસારની જવાબદારી પોતે ઉપાડવાની છે? છતાં, બેગા જ રહેવું હોય તો, બીજું બધું તો દીક, પણ પોતાના કુટુંબ અંગે જે ખર્ચ થતો હોય તેટલી રકમ તો મારા હાથમાં સોંપવી પડશે! પરંતુ, આવા સ્વાર્થી અને આપ મતલબથી છોકરાઓ-જવા દે, ન બોલવા માં જ સાર!

“જેન-શન પર ઉતર્યો ત્યારથી આ તારા છોકરાઓના ધરસંસારનો બૌર ધસડતા મારા જીવને કેટલું તથાવું પડે છે એની તને શું ખબર નથી, નાની? તે વિષે મેં તને કહ્યું તો જે તે તને સમજ્યું નથી; અને સમજવા તું પણ નથી.

“આ છોકરાઓ તને ‘મા’ મણી કહી તારી સાથે બે બઢી વાતો કરતા બેઠાં છે! આ આપણી જન્મદાત્રી-આણે આપણને ઉછેરી મોટા કર્યા, દુનીયાદારીની નજરે ગણતરીમાં આપણા, એવો વિચાર કરી, એમણે કોઈ દિવસ તારે માટે એકાદ મોળાતું કાપડ કે એકાદ લુગડું આપ્યું હોય એવું બન્યું છે? નાનાં છોકરાં માને હવાલે કરી, રાંધવાની જવાબદારી માને સાથે લાઢી નાટક સિનેમા જોવા જતાં કે ઢરવા-ઢરવા જતાં આ તારા લાડકા સુખોને કહી સરજી પણ શરમ આવી છે?

“તું અને હું-આપણે હવે ધરડાં થયાં! જેમ મારી નોકરી પુરી થઈ તેમ તારા જે સુખસાલખીનો દિવસો પૂરા થયા, એમ સમજીને જ મારા બેટાઓ આવે છે!

“જેન-શન લીધા પહેલાં વિચાર કરતાં હતાં આપણે-તુંને હું કે, બસો રૂપિયા છોકરાઓના હાથમાં મુકી દેવા અને નિશ્ચિત બની બે વખત ખાધું, ઢરવું-ઢરવું, અને મળ કરવી. પણ, થયું ઉલટું જ-

“હું તે દિવસે તારા પર જ ખુબ યુરસે થયો હતો! તારા પ્રેમજી અને બોળા રવભાવનો, તારા દિકરાઓ અને તારી લાડકી વહુઓ, તને મોટી મોટાઇનો-માત્ર શાબ્દીક મોટાઇનો-મોભો આપી, તારો લાભ ઉઠાવી રહ્યા છે અને પોતાનો હાથ સાધી રહ્યા છે તેનો તને ખ્યાલ કેમ નથી આવતો?

“તું તારા પુત્રોના સંસારમાં રમમાથુ થઈ ગઈ છે. તેમાં તને આનંદ આવે છે. તું ખિચારી બસે તે આનંદ માં રાયતી સુખી રહે. પણ, તારું એ સુખ મને ગાંડો બનાવી મુકશે.

મારે તો એક જ-માત્ર તું જ જોઈએ છે!

“પુત્રોનો સંસાર તે મારો સંસાર નથી.”

છોકરાઓ પરથીને કામધંધે નહોતા લાગ્યા ત્યાં સુધી તે આપણા પોતાના સંસારમાં બલે સમાતાં રહ્યાં, પણ હવે નહિ. આપણો સંસાર એટલે માત્ર તું અને હું જ! આપણા એ સંસાર માં તેં નિર્મોહ કરેલી આ અર્થહીન દિવાલ દુર કરવાનું સામર્થ્ય તારામાં નથી એ મેં જોઈ લીધું; અને એ જોઈ લીધું એટલે જ મેં ગુસ્સે યથ મર છોડ્યું-

“તને યાદ આવે છે-આપણા એ દિવસો! સુરેશ જન્મ્યો તે પહેલાના દિવસો! તે વખતે...એકાંતમાં, પ્રભુમ ઘેલી યર્ષ જઇ તું કોઇ કોઇ બાર મારા મળામાં હાથ નાખી, મને વળગી પડતી, અને કહેતી કે...“નાતુ! નાતુ! મારે તો તું જ જોઈએ છે!”

“કોઇ કાલે અહરમાત એવું બને કે છોકરાઓના સંસારમાંથી તારું મન છીડી જાય, અને મારું તને સ્મરણ યામ, તો તે વખતે આપણા જીવનના એ સોનેરી દિવસોમાં તેં મને જે રીતે અંતરના સ્નેહની તરતા સાદૃશ્યો બોલાવ્યો હતો, તેજ રીતે તું મને ફરી અંતરના એ સાદૃશ્યો બોલાવજે...કદાચ, તારા એ સાદૃશ્યો નાદ મારા અંતઃકરણને સંભળાશે, તો હું જરૂર તારી પાસે દોડી આવીશ

પણ જે હું સલામત હોઇશ તો?” એટલું બોલી નાના જવા લાગ્યા.

નાની મજરાઇને હૃદયમાંથી જાગી ઊઠ્યા, અને બાવરા બાવરા યર્ષ જઈ બાવરી આંખે આમતેમ જોતાં બોલ્યા.

“ઉભા રહો, ઉભા રહો! જરા આમ જુઓ...જુઓ તો ખરા...” નાનીને કહેવું હતું.

“ઉભો રહે, ઉભો રહે નાતુ! જરા આમ તો જો, મારા તરફ તો જો... નાતુ...નાતુ...”

પણ, તેમનું મન ભૂતકાળ તરફ વળ્યું નહિ. તે હવે જીવાન રહ્યું નહોતું. તેમણે તે મનને મારીમચીને અને પોતે જ નિર્મોહ કરેલાં અનેક બંધનોમાં જકડી લઇને, તેની તમામ શક્તિ અને સમસ્ત ભાવવિવશતાને અધીર બનાવી દીધી હતી. પાછા વળવાને તેમના મને જ્ઞાનું નહિ. તરણ થવાનું પણ સ્વીકાર્યું નહિ. અને એટલે જ તો અંતરમાં ધ્રુવજા જાગ્યત થયા છતાં, તેમનાથી પતિને તુંકારના સ્નેહભાવો સાદે બોલાવી શક્યા નહિ.

મજરાઈમાં પડી દયાદ્ર સ્વરે તેમણે હુમ પાડી-

“ઉભા રહો...ઉભા રહો...ઓ... અરે...” એજ વખતે બારણું ખખડ્યું અને તેની સાથે બા...” એવો અવાજ પણ આવ્યો. થોડીવારે બારણું ઉઘાડી અને ફરી બાના નામની જમ સંભળાઇ.

તેમની આંખમાંથી હૃદ્ય છીડી ગઈ. બારણું ઉઘાડી તે બારણાની વચ્ચે જ ઉભા રહ્યા. બહાર તડકો પડ્યો હતો અને

બારણાની બહાર રમેશ, ઉમેશ, એક અપરિચિત યુવક, એક યુવતી અને એક પાંચ છ વર્ષનો છોકરો ઉભા હતાં.

નાની તે બધાં તરફ આશ્ચર્યથી જોતાં ઉભા હતાં ત્યાં જ રમેશ પેલા અપરિચિત યુવકને ઉદ્દેશીને કહ્યું:

“આ ઝોરડી પણ પેલા ફેલેટમાંથી જ છે. સ્વતંત્ર મેઠા ઘાટનો બંભો જ જોઈ શકો! તમે રહ્યાં અમારા બાહિષ્કાર્યના જમાઇ એટલે...આ જગાના સાંક રૂપીયા તો કંઈ જ નથી. તદ્દન ફોન્ટ છે.”

“ક્રમ, છે પસંદ?” યુવકે યુવતિને પૂછ્યું.

“હું-” યુવતિએ ઉત્તર આપ્યો.

“જમા પસંદ છે, બાહું” પણ પરવડી શકે તેવું છે; પણ એક વર્ષનું બાહું આજળથી શરત જરા આકરી છે.”

“હા એવી શરત છે ખરી. બાહિ-સાહેબને પણ તેની ખબર છે. તમને જો એક સામટું બાહું જરવાની સમવડ ન હોય તો તે તમારા સસરા બરી દેશે. ફીકરી ખાતર તે શું એટલું નહિ કરે?” એમ કહી રમેશ મોટેથી હસી પડ્યો. પેલો યુવક પણ પ્રુશ થયો જણાયો અને પત્નીનો હાથ પકડી તે નાનીને વટાવી ઝોરડીમાં દાખલ થયો. પતિપત્નીએ થોડીવાર અંદર કંઈ યુક્તિયુક્તિ વાતો કરી અને ઝીણવટથી યારે તરફ નજર ફેરવી લઈ ઝોરડીમાંથી બહાર આવ્યા-

“શીક ત્યારે, બાગચીઠી લખીને તકપાર રાખજો, છ વાગે હું પૈસા લઈને આવીશ, અને પરમ દિવસથી અમે અહીં રહેવા આવીશું” એમ કહી તે જવા તકપાર થયાં ત્યાં જ નાની બહાર આવીને બોલ્યા.

“જુઓ, આ જમા હું બાટે આપવાની નથી.”

“હા!-જો બા, જમા બાટે આપવા નું મેં બાહિસાહેબને વચન આપ્યું છે. બાહિસાહેબના હાથ નીચે હું કામ કરું છું એ તું કેમ જુલી જાય છે? બાને નાના હોત તો અમારે આ ઉપાધીમાં ઉતરવું પડત ?”

“ત્યારે તમારા પિતાશ્રી દેવાત નથી એમ ને? તો તો, તમારા માતૃશ્રી.”

રમેશ ગુસ્સાનો છુટકો મળી જઈ, પોતાની જાતને સંભળી લઈ વચ્ચે કંઈક બોલવા જતો હોય ત્યાં જ નાની નિશ્ચયાત્મક સ્વરે પેલા યુવકને ઉદ્દેશીને કહ્યું:

“તમે તમારે જાવ, બાહ? રમેશને એવો ખોટો ખ્યાલ રહી ગયેલો કે મારે જમા બાટે આપવી છે. આવી ગેરસમજમાંથી બધો ગોટાળો જોવો

થયો, અને તમને નકામો ત્રાસ વેઠવો પડ્યો. મારૂં કરજો, હોં!”

“આમ જુઓ”-માના બોલવા તરફ દુર્લક્ષ કર્યાં જેવું કરી રમેશ બોલ્યો: “તમે તમારે સાંજે પૈસા લઈ આવજો ને, બાગચીઠી તે વખતે તકપાર જ હશે-”

“રમેશ-!” ભૂતકાળમાં કોઇ દિવસ જેવા મળ્યું નહોતું એવું રૂઢ સ્વરૂપ કારણ કરી, રમેશ તરફ યત્નકારિક નજરે જોતાં નાનીએ કહોર અને રૂક્ષ સ્વરે કહ્યું: “આ બંબલાની માલીક હું છું. મારી ધ્રુવજા વગર તારાથી પણ આ બંબલામાં રહી શકાશે નહિ, સમજ્યો? કોની જમા કોને બાટે આપવા બેઠો છે? આજ જ અહીંથી, તું તારા ઝોરડામાં જા! આમ મોં ઉંચું કરી લાલ આંખે જો કદી મારા તરફ તેં જોયું છે તો યાદ રાખજો કે તારે પણ આમની માફક રહેવામાં કોઇ જુદી જમા શોધવી પડશે...જા... જા અહીંથી, કહું છું ને...”

પોતાની માતાનું-નાનીનું આણું રૂઢ સ્વરૂપ રમેશ જ તો શું પણ ધરમાંનાં કોઇ નાનાં છોકરાઓ પણ કદી જોયું નહોતું. પોતાની સાદી સીધી અને બહીભોલી દેખાતી મા આમ, આવા સત્તાવાદી સ્વરે બોલી શકતી હશે, અને ત્રાહિત વ્યક્તિની સામે પોતાનું અપમાન પણ કરી શકતી હશે, એ વાતનું રમેશને આજે પહેલી વાર જ

બાન થયું તે યમકાને, મનમાં કંપી જાયો તે આ જ કારણે.

પરાજય પામી તે અને તેની પાછળ જોમેશ નાનીની પાસેથી પ્રસાર થઈ બીજી બાજુ જતાં રહ્યા.

-અપૂર્ણ.

રૂપનમાં લગન

રૂપનના યુનીવરસલ ગ્રેસનના શ્રી અને શ્રીમતી એન. વી. મહેતાની પુત્રી મિ. પુષ્પા અને શ્રી અને શ્રીમતી વસંતરાય માંધીના પુત્ર મિ. કાશીર કુમાર (કુલુ કુમાર)ના લગન તા. ૧૩મી ના રાષ્ટ્રકૃષ્ણન દોલમાં થયા હતાં.

આ લગનમાં ડેટલાક સુધારાઓ કરવામાં આવ્યા હતાં કે જે વિધિઓ અનાવસ્થક જણાઇ હતી તે રદ કરવા માં આવી હતી. બોબન સમારંભ ધણો નાનો થયો હતો અને સાંજના ટી પાર્ટી મેળવવામાં આવી હતી. લગન વિધી ગણ્યક વગર શાંતીથી અને થોડા સ્વબ્જને અને મીઠાની હાજરી માં કુંકે સમયમાં કરવામાં આવી હતી.

જે કે જે હેતુસર લગન સાદાઈથી કરવાનું માંધીજી અને બીજાઓ કહે છે તે હેતુ અમારી દ્રષ્ટિએ બહુ સચવાયેલું ન અણાય છતાં કરેલા ડેટલાક સુધારા બીજાએ આચારવા જેવા છે.

* રેમિંગટન
* પોર્ટેબલ
* ગુજરાતી ટાઇપરાઈટર

*
નવું રેમિંગટન ગુજરાતી પોર્ટેબલ ટાઇપરાઈટર સ્ટેંડર મોડલનું ઘણું સુંદર કામ આપે છે.
*

ગુજરાતીઓ માટે ઉત્તમ સાધન

આમાં અનુભવોથી ઘણા સુધારા વધારા કરવામાં આવ્યા છે અને ઘણી સરળ રીતે ટાઇપ કરી શકાય છે. રેમિંગટન તમને ગેરેટ્ટી આપે છે. આજ સુધી આ કરતાં સાફ ટાઇપરાઈટર બનાવવામાં નથી આવ્યું.

ભાવ પા. ૪૨-૧૦-૦થી ઉપર
ક્રીમત ચુકવવા સરળ શરતો

ફોન : ૬૭૧૩૧

નેશનલ ઓફીસ સપ્લાયરસ
૭૬ વિક્ટોરીયા સ્ટ્રીટ, — રૂપન.

હમણાજ આવેલ શીપમેન્ટ

દરેક જાતની અગરખતીઓ જેવી કે "ત્રણ રોજ" ગેટવે ઓફ ઇન્ડિયા, અસોસિએટેડ્સ, સુમધી રાણી, ચામેલી, લતા મંગેશકર, વાંસંતી, કમ્પ્યુ દરખાર વિગેરે. અમારા પ્રાઈવેલીસ્ટ માટે લખો. (અમે ફક્ત હિંદની બનાવટનીજ અગરખતીઓ રાખીએ છીએ.)

લીલું આફુ ૬ પેની રતલ	માલ બરોબર પેક કરી
લીલી હળદળ શી. ૧-૦	શકાવીશું.
આંખા હળદર શી. ૧-૦	ઓફર સાથે પસા મોકલવા
મોટી કળી વાળુ લસણ ૧/૩ રતલ	વિનંતી છે.

અને નીચેની વસ્તુઓ કાછરેકરે ઇમ્પોર્ટ કરીએ છીએ. માલ સારો અને કીંદ્રાયત ભાવે મળશે. અમારા પ્રાઇસ લીસ્ટ માટે લખો :

શેઠલા ચણા, પદામ, એલચી, પૌવા, મમરા, સે-ટેડ સોપારી, કાચી સોપારી, શેઠલા સોપારી, જાળ, આંબલી, કાચો, હાંન, મસુર, દરેક જાતની દાળો, ચણાનો આટો, અડદનો આટો, પાણીવાળા નાળીએર, વરીખારી, છાં, લખીંચ, મેથી, રામ, અલમો, સુવા, હાંનેજ, ઘાણા, ઘાણા દાળ, આખા મરચાં, નારીયેળનો છુકો, રાબરો, અસખસ, હળદળ, વિગેરે.

K. HARIBHAI & SONS
(PTY) LTD.

Direct Importers : Wholesale & Retail Merchants.
81 Victoria Street, — P.O. Box 2156 — Durban.
Telegraphic Add. "BHAISONS"

શુભ પ્રસંગો માટે ભેટ !

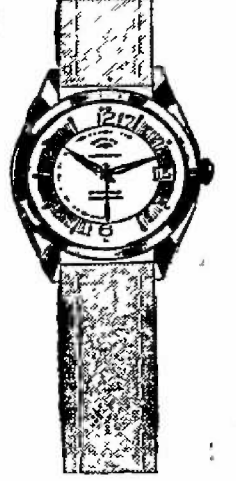
સ્ત્રીઓ અને પુરૂષો માટે

ઘડિયાળ !

૧૭, ૨૧ અને ૨૫ જ્યુલનાં
ઓટોમેટીક કેલેન્ડર.

- * રોમર
- * શેરરી
- * લેકો
- * રૂસર

વિગેરે દરેક જાતનાં ઘડિયાળ.

ઉપરાંત પુરૂષોનાં શર્ટ સુટ, પાયબમા વિ.
તેમજ બાળકોનાં કપડાં.

હોલસેલ ભાવે મળશે

બોક્સ ૫૬૮૮, ફોન : ૮૩૫-૨૬૦૧.

વલ્લભભાઈ બી. પટેલની કું.

૪૪, મારકેટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ.

શ્રીમતી તહેમી સોરાબજી રસ્તમજી

જણાવતા આનંદ થાય છે કે તેઓ

નેશનલ મ્યુચ્યુઅલ લાઈફ એસોસિએશન ઓફ ઓસ્ટ્રેલેશીયા લીમીટેડ

સ્થાપના ૧૮૬૯ વિક્ટોરીયા, ઓસ્ટ્રેલિયા

— તા —

પ્રતિનીધી નિમાયા છે

નેશનલ મ્યુચ્યુઅલનો જાહેરાતો વિષે એ ખરી ખાંચધરી છે.

વધુ વિગત માટે લખો યા મળો :

૧૦૬ મેન્સરીસ રોડ, — ડરબન.

બોક્સ ૪૭૬,

ટેલીગ્રામ—કેબલ "સોરાબજી"

ટેલીફોન : ૪૭૮૮૮

૪૭૪૫૩